

UTREDNING

RÖRANDE

DE Å RIKSSTATENS SÄRSKILDA HUFVUDTITLAR

UPPFÖRDA

FÖRSLAGSANSLAGEN TILL SKRIFMATERIALIER
OCH EXPENSER, VED M. M.

PÅ NÅDIGT UPPDRAG VERKSTÄLLD AF

PER SÖDERMARK

STOCKHOLM 1911
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Genom nådigt beslut den 31 mars innevarande år har Kungl. Maj:t funnit godt uppdraga åt undertecknad att inom kungl. finansdepartementet biträda vid verkställande af utredning rörande de under de särskilda hufvudtitlarna å riksstaten uppförda förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. Ifrågavarande utredning borde innefatta redogörelse för dessa anslags tillkomst och ursprungliga ändamål äfvensom för deras utveckling till närvarande tid, i hvilket sistnämnda afseende utredningen särskildt borde utvisa de olika slag af kostnader, för hvilka anslagen användts, samt huru utgifterna särskildt under senare åren fördelat sig å dessa olika slag af expenser. Vidare borde med ledning af denna redogörelse undersökas, hvilka åtgärder, som lämpligen kunde vidtagas för vinnande af besparing, samt huruvida i sådant syfte eller af annan anledning det kunde finnas erforderligt, att angående anslagen och deras användning meddelades närmare föreskrifter än hittills ägt rum. Särskildt angeläget vore härvid, att anslagens ändamål blefve fullt tydligt fixerade. I sammanhang med undersökning om, huru detta syfte lämpligen kunde vinnas, borde tagas i öfvervägande, huruvida icke för ändamål, som nu tillgodosåges med anslag af ifrågavarande slag, borde anvisas två eller flera särskilda anslag.

Sedan utredning i berörda syfte numera blifvit af undertecknad verkställd, får jag härmed framlägga dess resultat och i sådant afseende anföra följande:

De nuvarande förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. leda sitt ursprung från den vid 1809—10 års riksdag fastställda riksstaten. Därförut voro för ifrågavarande ändamål vissa belopp anslagna å de särskilda ämbetsverkens stater; men härom yttrade nämnda riksdags statsutskott, att för de till skrifmaterialier, expenser, ved och ljus för de civila verken bestådda medel hade »för vinnande af ord-

Historik rörande expensanslagen.

ning och redighet särskilda stater blifvit författade och beloppet på allmänna utgiftsstaten (dåvarande åttonde hufvudtiteln) uppfördt, efter som det hvarken vore eller kunde vara annat än förslagssummor, hvilka vore årliga förändringar underkastade».

I enlighet härmed öfverflyttades till allmänna utgiftsstaten följande belopp, nämligen

från nedre justitierevisionens	stat	rdr b:co	1,200: —
„ Svea hofrätts	„	„	1,500: —
„ Göta „	„	„	1,000: —
„ krigshofrättens	„	„	375: —
„ Kungl. Maj:ts cancellis	„	„	6,350: —
„ kammarkollegii	„	„	2,100: —
„ statskontorets	„	„	1,250: —
„ kommerskollegii	„	„	1,408: 16
„ kammarrättens	„	„	1,300: —
„ kollegii medici	„	„	500: —
„ tabellkommissionens	„	„	50: —
„ landtmäterikontorets	„	„	400: —
„ krigskollegii	„	„	3,409: 32
„ generaladjutanternas	„	„	66: 32
och „ förvaltningens för sjöärendena	„	„	1,025: —
eller tillhopa	rdr b:co	21,934: 32

hvaraf alltså 17,433 rdr 16 sk. belöpte sig på de civila och 4,501 rdr 16 sk. på de militära ämbetsverken.

För s. k. ljuspenningar ¹⁾ åt hofrätternas och kollegiernas ämbetsmän och betjäning var före år 1809 å andra hufvudtiteln, som då innefattade utgifterna för de civila ämbetsverken, uppfördt ett särskildt anslag 12,000 rdr, hvilket anslag vid 1809—10 års riksdag blef med ett till 12,400 rdr höjdt belopp öfverfördt till allmänna utgiftsstaten, där det sedermera sammanslogs med de för skrifmaterialier m. m. för de civila verken afsedda medel.

Det sålunda sammanförda anslaget öfverflyttades vid 1817—18 års riksdag från åttonde till andra hufvudtiteln och upptogs med ett till 42,340 rdr förhöjdt belopp, hvarjämte å tredje hufvudtiteln, som då omfattade utgifterna för krigsväsendet, uppfördes ett anslag å 10,000 rdr till skrifmaterialier, ved m. m. för de militära ämbetsverkens behof.

¹⁾ En kontant ersättning åt såväl ordinarie som extra ordinarie tjänstemän och betjante, som motsvarades af skyldighet för dessa att själfva bestå sig ljus vid deras ämbetsgöromål.

Sistnämnda anslag blef vid 1828—30 års riksdag nedsatt till 7,000 rdr, som fördelades med 4,500 rdr för landtförsvaret och 2,500 rdr för sjöförsvaret, hvaremot det för de civila ämbetsverkens behof afsedda anslag höjdes till 50,000 rdr; och anvisade samma Riksdag därjämte till bestridande af kostnaden för tryckningen af landshöfdingarnas ämbetskungörelser ett särskildt belopp af 100 rdr för hvarje län, eller alltså 2,400 rdr, med förklarande att denna ersättning borde i främsta rummet tillgodokomma kronofogdar, häradsskrifvare, magistrater och kyrkor, i den mån dessa deltagit i berörda tryckningskostnad, samt att den kostnad, som öfversköte den sålunda beviljade ersättningen, skulle af länsstyrelsens egna tjänstemän ensamt bestridas.

Vid 1834—35 års Riksdag höjdes ofvannämnda, å andra hufvudtiteln uppförda expensanslag till 70,000 rdr, bland annat af den anledning, att kostnaden för tryckning af rikshufvudbokens kapitalräkning, hvilken förut anvisats å öfverskottsmedel, ansågs böra å ifrågavarande anslag öfverflyttas.

I följd af den år 1840 genomförda nya departementsindelningen beslöt Riksdagen påföljande år, att det för civila ämbetsverk uppförda förslagsanslaget skulle sålunda fördelas

å andra hufvudtiteln	för justitiedepartementet	rdr	21,533: 16
„ tredje	„ utrikesdepartementet	„	1,666: 32
„ fjärde	„ landtförvarsdepartementet			
	(kansliexpeditionen)	„	2,600: —
„ femte	„ sjöförvarsdepartementet (kansli-			
	expeditionen)	„	1,100: —
„ sjätte	„ civildepartementet	„	16,300: —
„ sjunde	„ finansdepartementet	„	17,800: —
„ åttonde	„ ecklesiastikdepartementet	„	9,000: —
			Summa rdr	70,000: —

Det till de militära ämbetsverken utgående expensanslaget, 7,000 rdr, uppfördes med 4,500 rdr å fjärde hufvudtiteln för krigskollegii m. fl. verks behof samt med 2,500 rdr å femte hufvudtiteln för förvaltningen af sjöärendena samt sjöförvarsdepartementets kommandoexpedition.

På Kungl. Maj:ts förslag blef sedermera vid 1850—51 års riksdag från det under femte hufvudtiteln uppförda anslaget till flottans underhåll och nybyggnad ett belopp af 18,000 rdr afskildt och uppfördt såsom ett särskildt förslagsanslag under titel »skrifmaterialier, ved och ljus för flottans stationer».

Sedan samma Riksdag beslutat, att ofvanberörda s. k. ljuspenningar skulle upphöra att utgå och att i stället, för de extra ordinarie tjänste-

männens vidkommande, ett belopp af 10,000 rdr skulle anslås till fördelning ämbetsverken emellan såsom tillgång för gratifikationer åt sådana lönlösa tjänstemän, hvilka under tjänstgöring utmärkt sig för flit och skicklighet, förordnade Kungl. Maj:t om fördelning af dessa 10,000 rdr med vissa belopp åt de särskilda ämbetsverken, hvarefter 1853—54 års Riksdag medgaf, att dessa belopp såsom gratifikationsmedel uppfördes å de särskilda ämbetsverkens stater mot det att anslagen till skrifmaterialier och expenser minskades med motsvarande summor.

Beträffande expensutgifterna under tredje hufvudtiteln vidtogs vid 1856—58 års riksdag den förändring, att det å denna hufvudtitel anvisade förslagsanslag indrogs, hvaremot Riksdagen i stället beviljade ett bestämdt anslag å 70,000 riksdaler riksmünt till skrifmaterialier och expenser *samt extra utgifter*, i hvilket belopp inbegreps den förut från postverket utgående ersättning för utgifterna till den ministeriella brevväxlingen, hvilken ersättning alltså kom att upphöra.

Vid samma riksdag blef ofvannämnda till bestridande af kostnaderna för länskungörelsernas tryckning anslagna belopp å 2,400 rdr b:co ökad till dubbla beloppet, för hvilket ändamål sjätte hufvudtitelns expensanslag höjdes med 3,600 rdr riksmünt.

Sedermera hafva ifrågavarande, å de särskilda hufvudtitlarna uppförda förslagsanslag undan för undan höjts för att motsvara det växande behovet af expensmedel. Här torde blott behöfva erinras om sådana förhöjningar, som föranledts af särskildt angifna förhållanden, samt om de förändringar anslagen i öfrigt undergått.

Expensutgifterna för sjöförvarsdepartementets kommandoexpedition, som intill år 1871 guldits från samma anslag som förvaltningens af sjöärendena, blefvo vid sistnämnda års riksdag i stället öfverförda till det för sjöförvarsdepartementets behof afsedda förslagsanslaget.

1874 års Riksdag höjde sjätte hufvudtitelns expensanslag med 7,200 kronor, för bestridande af kostnaderna för inköp åt länsstyrelserna af papper, pennor, bläck, lack, segelgarn m. m. sådant, äfvensom för lys- och renhållning i ämbetslokalerna, hvilka utgifter förut bestridits af landssekreterarna och landskamrerarna.

I anledning däraf bestyret med utgifvande af svensk författningssamling enligt nådigt beslut den 19 november 1875 öfverflyttats från ecklesiastikdepartementet till justitiedepartementet, blef vid 1876 års riksdag andra hufvudtitelns expensanslag ökad med 32,219 kronor samt åttonde hufvudtitelns minskadt med ungefär motsvarande belopp.

Samma år indrogos de särskilda belopp af 300 kronor för hvarje länsstyrelse, som förut varit särskildt anvisade för bestridande af kost-

naderna för länskungörelsernas tryckning, hvaremot samtliga dessa kostnader förklarades skola utgå från sjätte hufvudtitelns expensanslag.

Vid samma års riksdag blefvo de tre särskilda å femte hufvudtiteln anvisade expensanslagen, nämligen för sjöförvarsdepartementets kansli- och kommandoexpeditioner, för förvaltningen af sjöärendena och för flottans stationer, sammanförda till ett gemensamt, jämväl för chefens för flottans militärpersonal expedition afsedt förslagsanslag.

År 1890 blef det för landtförvarsdepartementet afsedda expensanslag för beredande af expensmedel äfven åt departementets kommandoexpedition höjdt med erforderligt belopp och dess rubrik ändrad till »skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen».

År 1896 uteslöts ur riksstaten förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser för arméförvaltningen m. fl. verk, hvaremot bestämda anslagen till arméförvaltningen och generalstaben höjdes med motsvarande belopp.

I följd af jordbruksdepartementets inrättande tillkom år 1900 ett nytt expensanslag under nionde hufvudtiteln, till hvilket vissa belopp från sjätte, sjunde och åttonde hufvudtitlarnas expensanslag öfverflyttades.

Vid 1901 års riksdag blef femte hufvudtitelns expensanslag höjdt med 50,409 kronor till följd af kustartilleriets tillkomst.

Af åttonde hufvudtitelns expensanslag blef år 1902 ett belopp af högst 7,150 kronor anvisadt för domkapitlens behof, hvilket belopp år 1903 höjdes till 9,000 kronor och år 1908 till 10,000 kronor.

Sjätte hufvudtitelns expensanslag ökades vid 1904 års riksdag med omkring 100,000 kronor, hvilken förhöjning dels var påkallad däraf, att anslaget utvisat betydande brist, och dels särskildt afsåg beredande af ersättning åt kronofogdar och länsmän för telefonafgifter och vissa extra utgifter i polisärenden.

Vid 1906 års riksdag vidtogs en allmän höjning af sådana förslagsanslag, som under den sistförflutna tiden hade utvisat afsevärda brister; och höjdes härvid

andra hufvudtitelns expensanslag med	kronor	47,539: —
femte	”	9,431: —
sjätte	”	140,032: —
sjunde	”	18,467: —
åttonde	”	38,986: —
och nionde	”	23,247: —

Samma år blef, i sammanhang med den nya löneregleringen för beskickningar och konsulat, å tredje hufvudtiteln uppfördt ett förslagsanslag till skrifmaterialier, expenser, ved, ljus m. m. å 92,500 kronor. Till detta anslag blef enligt beslut vid 1909 års riksdag äfven kostnaderna för renskrifning öfverflyttade, för hvilket ändamål anslaget höjdes till 120,064 kronor.

Det å femte hufvudtiteln uppförda expensanslaget blef år 1907, för underlättande af öfversikt och kontroll öfver medlens användande, uppdeladt i två förslagsanslag, nämligen ett till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar å 235,000 kronor, samt ett till skrifmaterialier och expenser m. m. å 113,763 kronor.

Slutligen vidtog vid 1911 års riksdag i fråga om fjärde hufvudtiteln den ändring, att för arméförvaltningens expenser, hvilka förut sedan år 1897 bestridts från det bestämda anslaget till ämbetsverket, uppfördes ett särskildt anslag å 30,900 kronor, hvilket, i likhet med de olika anslag, hvarifrån expenserna vid truppförbanden utgå, erhöll *reservationsanslags* natur.

Expensansla-
gen å 1912
års riksstat.

Å 1912 års riksstat äro nu uppförda följande expensanslag:

å *andra hufvudtiteln* kronor 111,991: —

Detta anslag är afsedt för:

justitiedepartementet,
justitiekanslersexpeditionen,
nedre justitierevisionen,
Svea hofrätt,
Göta hofrätt,

hofrätten öfver Skåne och Blekinge och

krigshofrätten; hvarjämte däraf bestridas kostnaderna för tryckning af svensk författningssamling, chefens för justitiedepartementet berättelse, fångvårdsstyrelsens berättelse rörande fångvården m. m.;

å *tredje hufvudtiteln* kronor 120,154: —

Häraf bestridas kostnaderna för skrifmaterialier, expenser, *renskrifning*, ved, ljus m. m. för utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat;

å *fjärde hufvudtiteln*:

ett förslagsanslag å kronor 12,990: —

afsedt för landtförvarsdepartementets kansli-
och kommandoexpeditioner, samt

ett reservationsanslag å ,, 30,900: —

till skrifmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen;

å femte hufvudtiteln:

ett förslagsanslag till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt-
och badinrättningar å kronor 300,000: —
samt ett förslagsanslag till skrifmaterialier och ex-
penser m. m. å ,, 113,882: —

Dessa anslag äro afsedda för
sjöförsvarsdepartementets kansli- och kommandoexpeditioner,
marinförvaltningen,
marinstaben,
inspektören för flottans öfningar till sjöss,
flottans stationer och varf, samt
kustartilleriet;

å sjätte hufvudtiteln kronor 425,756: —

Detta anslag är afsedt för
civildepartementet,
regeringsrätten,
öfverståthållareämbetet,
länsstyrelserna och
medicinalstyrelsen; hvarjämte däraf gäldas kostnad för bränsle åt
poliskammaren i Stockholm, hyra för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen
m. m.;

å sjunde hufvudtiteln kronor 100,009:—

Detta anslag är afsedt för
finansdepartementet,
kammarkollegium,
statskontoret,
kammarrätten,
öfverintendentsämbetet,
kommerskollegium och
statistiska centralbyrån; hvarjämte däraf gäldas kostnaden för
införande i Posttidningen af annonser om lediga tjänster, för tryckning
af markegångstaxor, kapitalkonto till rikshufvudboken och statsliggaren,
m. m.;

å åttonde hufvudtiteln kronor 55,095: —

Detta anslag är afsedt för
ecklesiastikdepartementet,
riks- och landsarkiven,
biblioteket samt

domkapitlen, hvilka däraf äga använda tillhoppa högst 10,000 kronor.
Dessutom bestrides af ifrågavarande anslag kostnaden för bränsle

för akademien för de fria konsterna, hvarjämte för uppvärmning och renhållning af vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien må användas ett belopp af högst 1,100 kronor; samt

å *nionde hufvudtiteln* kronor 40,479: —

Detta anslag är afsedt för

jordbruksdepartementet,

domänstyrelsen,

landtmäteristyrelsen och

landtmäterikontoren i länen, hvarjämte däraf bestrides kostnaden för tryckning af vissa statistiska berättelser m. m.

Ang. expens-
anslagens
användning
meddelade
föreskrifter
samt tidigare
åtgärder i
syfte att
vinna be-
sparing.

Beträffande härefter frågan om de olika slag af kostnader, för hvilka anslagen användts, hafva härom icke några allmänna bestämmelser utfärdats i vidare mån än att formulär för expensmedelsräkningar fastställdes den 14 november 1842. I underdånig skrifvelse den 23 december 1840 hade Rikets Ständer anhållit, att, för vinnande af lättare öfversikt vid revisionen, de af ifrågavarande förslagsanslag utgående summor måtte under sina särskilda rubriker och titlar i räkenskaperna redovisas. I häröfver infordradt utlåtande anförde statskontoret, att för tillvägbringandet af hvad Rikets Ständer sålunda hemställt det syntes nödigt, att redogörelserna för expensmedlen uppgjordes på enahanda sätt, och afgaf i anledning häraf förslag till formulär för expensmedelsräkningar. Detta formulär, som af Kungl. Maj:t den 14 november 1842 fastställdes till efterrättelse för samtliga rikets kollegier och ämbetsverk, upptager för expensmedelsräkningarna följande underrubriker:

1) *Upphandling af skrifmaterialier.*

Såsom exempel å sådana upptogs formuläret följande föremål: papper, pennor, lack, nålar, silke, segelgarn, bläck och skriftsand.

2) *Lyshållning*, hvilken rubrik, där uppköp af ved förekomme, borde benämnas *Ved och lyshållning*.

3) *Ljuspenningar.*

4) *Arfvoden och gratifikationer.*

Såsom exempel härå upptogs arfvode för uppdragning af klockor.

5) *Trycknings- och bindningskostnad.*

6) *Prenumeration å tidningar samt inköp af kalendrar och almanackor.*

7) *Underhåll af möbler och inventarier.*

8) *Renhållning och städning.*

9) *Diverse utgifter*, under hvilken titel borde afföras de kostnader, som icke kunde hänföras till någon af de öfriga specificerade titlarna.

Härjämte föreskrefs i formuläret:

att, om oanvändbara eller obrukbara möbler eller inventarier försålles, betalningen därför borde debiteras såsom extra uppbörd, äfvensom andra inkomster, hvilka kunde äga rum i följd af disposition af expensmedlen;

att åtgången af papper och skrifmaterialier skulle redovisas med kvittensböcker på vanligt sätt;

samt att, om något ämbetsverk af expensmedlen bestrede betydligare utgifter under andra titlar, än de i formuläret upptagna, såsom exempelvis: postporto, transportkostnader etc., dylika utgifter borde under sådana särskilda titlar afföras och icke sammanblandas med diverse utgifter.

De föreskrifter, som i öfrigt meddelats rörande expensmedlens användning, hafva afsett särskilda slag af utgifter och mestadels haft till ändamål att åstadkomma besparing. Under det att, på sätt ofvan erinrats, beloppet af de för expenser afsedda anslag undergått en högst betydlig ökning, har emellertid behovet vuxit ännu snabbare, hvilket haft till följd att ifrågavarande anslag nästan konstant utvisat betydande brister. Särskildt med hänsyn härtill har upprepade gånger fråga uppstått, huru genom särskilda åtgärder begränsning i expensutgifterna skulle kunna ernås.

Hvad särskildt angår åtgången af ved, hade genom nådigt bref den 26 oktober 1826 för uppvärmning af landsstatsrummen vid hvarje landshöfdingeresidens, med beräkning att 8 eldrum vore vid hvarje länsstyrelse erforderliga, anslagits tre famnar ved, $\frac{2}{3}$ björk och $\frac{1}{3}$ al, per rum eller alltså 24 famnar. Häruti vidtogs enligt nådigt bref den 11 november 1856 den ändring, att för uppvärmning af länsstyrelsernas lokaler finge anskaffas:

för dem norr om Uppsala, hvarest i anseende till längre och kallare vinter ett större vedbehof förefunnes, äfvensom för dem i Uppsala, Västerås, Örebro och Linköpings slott, där ämbetsrummen vore ovanligt stora och höga, tre famnar, samt för öfriga landsstatsämbetslokaler inom riket två famnar för hvarje eldstad, allt björk eller bok, beräknadt efter 144 kubikfot famnen;

att på de ställen, där endast alved eller barrved stode att erhålla, tillökning finge äga rum med $\frac{1}{4}$ famn sådan ved för hvarje eldstad;

att antalet af de eldstäder, för hvilka ifrågavarande vedanslag skulle beräknas, dock ingenstädes finge öfverstiga 15; samt

att för vedens uppkörning, sågning och upptagning finge i ersättning beräknas 3 riksdaler riksmünt för hvarje famn.

I fråga om den sålunda åt länsstyrelserna anslagna ved medgåfvos sedermera för några länsstyrelser vissa modifikationer samt föreskrefs vidare genom nådigt bref den 3 december 1875, att veden skulle genom vederbörande länsstyrelses försorg anskaffas medelst upphandling vare sig å entreprenadauktion eller i annan ordning, som kunde finnas för staten förmånligare, samt kostnaden för vedens anskaffande efter upphandlingspris äfvensom den ersättning för uppkörning, sågning, huggning och upptagning, som med afseende å det på stället gångbara pris billigast kunde betingas, å sjätte hufvudtitelns expensanslag afföras.

Äfven för åtskilliga af de i hufvudstaden förlagda ämbetsverken meddelades föreskrifter rörande den årliga kvantitet ved, de finge förbruka, t. ex. den 22 augusti 1843 för sundhetskollegium, den 12 juli 1849 för departementens expeditioner, den 8 juli 1851 för öfverståthållareämbetets kansli o. s. v.

I underdånig skrifvelse den 22 april 1857 framhöllo Rikets Ständer lämpligheten af att bestämda föreskrifter blefve för framtiden meddelade angående det antal statskalendrar samt hvilka tidningar och huru många exemplar däraf, som vid hvarje ämbetsverk finge af expensmedlen bekostas, samt anhöllo alltså, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga den åtgärd, som för åstadkommandet af ifrågavarande bestämmelser kunde finnas lämplig.

I anledning däraf föreskrefs genom nådigt cirkulär den 26 november 1858

beträffande *statskalendrarna*,

att däraf icke finge för hvarje ämbetsverk inköpas flera exemplar än som för begagnande i ämbetsrummen vore behöfliga,

samt i fråga om *prenumeration å tidningar*,

att de ämbetsverk, för hvilka expensmedel vore anslagna utan fastställande af visst belopp, finge därför af Post- och Inrikes tidningar anskaffa så många exemplar, som hvarje verk ansåge för sig och underlydande erfordras, dock i intet fall utöfver det dem i vederbörlig ordning tillerkända antal exemplar af Svensk författningssamling.

I anledning af de betydande brister, som de särskilda hufvudtitlarnas expensanslag utvisat, lämnade Riksdagens revisorer i sin till 1884 års Riksdag afgifna revisionsberättelse en utredning af förhållandet med dessa expensanslag, hvilken utredning innefattade, bland annat, tablåer öfver dels hufvudtitlarnas expensmedelsanslag och de belopp, hvarmed de under de sist förutgångna femton åren öfverskridits, dels de olika slagen af expensutgifter för år 1881 för de verk och inrättningar, hvilka till dessa utgifter erhöles medel från berörda anslag, dels samma års

Frågans be-
handling vid
1884 års
riksdag.

dylika utgifter hos länsstyrelserna, dels antal tidningar och statskalendrar anskaffade för ämbetsverken, dels ock antal famnar af och inköpspris å den för ämbetslokalerna inköpta ved.

Såsom allmän anmärkning kunde, enligt revisorernas uppfattning, gälla, att de särskilda verken och inrättningarna gjort hvar för sig inköp af behöfliga föremål, samt detta icke sällan i mindre poster och på olika tider, hvarförutom inköpen ofta förrättats af underordnade, hvilka icke alltid i främsta rummet sett på statens bästa. Klart vore, att därigenom ett icke obetydligt slöseri med statsmedel blifvit föranledt. Det hade syntes revisorerna påtagligt, att om inköpen af samma föremål kunde ske i stor skala, vare sig efter föregången täflan mellan olika leverantörer eller medelst särskild öfverenskommelse eller efter beställning, samt föremålen därefter fördelades på de olika verken och inrättningarna, så skulle därigenom en stor besparing för statsverket kunna åstadkommas; och syntes detta sätt för inköpet kunna tillämpas särskildt vid anskaffandet af skrifmaterialier samt bränsle. Revisorerna fäste vidare uppmärksamheten vid vissa större skiljaktigheter mellan de olika ämbetsverken beträffande åtgången af förbrukningsartiklar, hvilka olikheter syntes revisorerna tyda på bristande föreskrifter.

Af hvad vid nyssberörda utredning blifvit utrönt trodde sig revisorerna kunna draga den slutsats, att betydliga besparingar borde kunna åstadkommas därigenom

att skrifmaterialier uppköptes i stor skala och fördelades efter uppgifvet behof på statens verk och inrättningar;

att samma förfarande iakttoges med afseende på bränsle och lysmaterialier;

att allt för statens räkning behöfligt papper stämplades;

att det statistiska trycket i möjligaste mån inskränktes;

att beständare föreskrifter i afseende på inköp af böcker, kalendrar, tidningar och tidskrifter samt för annonsering och användandet af särskilda biträden för renskrifning utfärdades;

att anordningar vidtoges till inskränkande af kostnaderna för annonsering; samt

att noggrannare kontroll öfver vaktbetjante iakttoges med afseende på bränsleförbrukning, renhållning, städning och liknande förrättningar.

I häröfver den 10 december 1883 afgifvet utlåtande lämnade statskontoret en del upplysningar, tjänande till förklaringar öfver ofvanberörda af revisorerna omförmälda skiljaktigheter i förbrukning, samt anförde vidare, bland annat,

att det väl syntes antagligt, att om staten på en hand inköpte

allt för dess ämbetsverk och myndigheter erforderligt papper, billigare pris då skulle kunna betingas, men att vid de löneregleringar, som under de senare åren ägt rum inom de flesta ämbetsverk, personalen torde varit lämpad efter de dåvarande behofven, så att några tjänstemän icke funnes afsedda för de ganska omfattande hushållsbestyr, hvilka enligt revisorernas förslag skulle tillskapas;

att med hänseende till de fordringar, som i öfrigt ställdes på ämbetsverkens vaktbetjäning, torde väl sväriligen af denna kunna fordras fullgörandet af sådana bestyr som skurning samt renhållning af latriner, förstugor och trappor m. m., oafsedt den omständigheten, att denna personal torde i allmänhet vara af sina egentliga bestyr fullt upptagen;

att, beträffande det af revisorerna ifrågasatta sättet för uppköpande af ved, statskontoret återopade det skäl, som anförts emot revisorernas förslag om uppköpande på en hand af allt för statsverket behöfligt papper, hvarjämte statskontoret ville framhålla dels, att en artikel, så svår att förvara och dyrbar att forsla, ej torde ägna sig för en sådan hushållning, samt att inköp och upplag af stora massor af de skrymmande förbruksartiklar, hvarom vore fråga, förutsatte, att särskildt eller särskilda förvaringsmagasin för hufvudförrådet eller förråden blefve anskaffade; och ansåge sig alltså statskontoret ej kunna i större eller mindre mån understödja revisorernas förslag.

I underdånig skrifvelse i ämnet den 11 maj 1884 anförde Riksdagen, att Riksdagen visserligen icke förbisett de svårigheter, hvilka måste möta vid försök att ordna ifrågavarande angelägenhet så, att inskränkning i statsverkets betydliga utgifter för expenser kunde åvägbringas, men att Riksdagen ansett hvad i ärendet förekommit böra göras till föremål för närmare utredning; hvadan Riksdagen anhölle, att Kungl. Maj:t behagade taga i nådigt öfvervägande, hvilka åtgärder lämpligen borde vidtagas för vinnande af önskvärd begränsning af utgifterna från anslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Vid underdånig föredragning af denna riksdagsskrifvelse fann Kungl. Maj:t godt uppdraga *dels* åt chefen för civildepartementet att taga under behandling frågan, i hvad mån inskränkning i kostnaderna för det statistiska trycket kunde ske, *dels* åt chefen för justitiedepartementet att taga i öfvervägande, huruvida icke till besparing ledande anordningar kunde vidtagas genom förändradt aftal rörande Post- och Inrikes tidningar, *dels* åt chefen för ecklesiastikdepartementet att tillse, huruvida och under hvilka villkor för statens räkning skeende inköp af statskalendrar kunde ske mot ett nedsatt pris, *dels* ock åt statskontoret att utreda, huruvida icke för åstadkommande af besparing uppgörelse

Åtgärder
vidtagna i
anledning af
1884 års
riksdags-
skrifvelse.

kunde träffas om tillverkning å samma ställe och därvid helst å riksbankens pappersbruk vid Tumba af hela den för statens ämbetsverk erforderliga kvantitet af allmännast begagnade papperssorter, i sammanhang hvarmed borde tagas i öfvervägande frågorna om dels anbringande af särskild stämpel å det för statens räkning inköpta papperet, dels ock åstadkommandet af en, såsom senare tidens erfarenhet lärt, väl behöflig kontroll däröfver, att det papper, som skulle användas till handlingar, hvilka vore afsedda att förvaras för en längre tid framåt, tillverkades på ett sätt, som vore betryggande för papperets varaktighet. Och anbefalldes Kungl. Maj:t därjämte statskontoret att, efter öfverläggning med cheferna för i hufvudstaden befintliga hofrätter, kollegier och förvaltande verk, landshöfdingar samt expeditionschefer, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de föreskrifter eller anordningar, som kunde vara nödiga för att i öfriga i Riksdagens skrifvelse antydda hänseenden eller eljest åstadkomma all den sparsamhet vid expensmedlens användande, som vore förenlig med ett tillbörligt tillgodoseende af de ändamål, för hvilka dessa medel vore afsedda.

I anledning häraf afgaf statskontoret underdånigt utlåtande den 30 maj 1885, hvarvid ämbetsverket, i fråga om anskaffning af det för statens räkning behöfliga papper, meddelade, att fullmäktige i riksbanken förklarar riksbankens pappersbruk vid Tumba ej för det dåvarande kunna åtaga sig tillverkningen däraf; och föreslog statskontoret, att aftal måtte träffas med Lessebo bruk om leverans af de bättre papperssorterna Bikupan nr 1, prima och sekunda, samt nr 2, prima.

Beträffande frågan om inskränkande af öfriga slag af expensutgifter yttrade statskontoret, efter det ofvanberörda sammanträde med ämbetsverkens chefer m. fl. ägt rum, bland annat följande.

Hvad anginge det ifrågasatta inköpet i stor skala af andra skrifmaterialier än papper syntes det mindre lämpligt att åt något ämbetsverk eller någon ämbetsman lämna dylikt uppdrag. Att därför tillskapa en eller flera befattningar torde medföra en kostnad, för hvilken ersättning uti den åsyftade besparingen icke med någon säkerhet kunde påräknas. Det af revisorerna framställda förslag att inom de landsdelar, där vedprisen vore lägre, uppköpa bränsle för att till förbrukning ut-sändas till de orter, där prisen vore högre, förefölle statskontoret med hänsyn till de långa afstånden i vårt land och däraf följande dyra transportkostnader med flera omständigheter vara olämpligt och ingalunda ledande till minskning i utgiften. Ej heller beträffande vedanskaffningen för ämbetsverk i hufvudstaden syntes den af revisorerna förordade anskaffningen af ved i stor skala böra föreskrivas, och detta

med hufvudsaklig hänsyn till det sätt, hvarpå vedhandeln i hufvudstaden bedrefves. Veden inkomme nämligen i allmänhet till Stockholm i skutor, hvilka kunde medföra från 25 till 150 famnar, men merendels lastade omkring 60 famnar; och då för flertalet ämbetsverk vedåtgången uppginge till sådan kvantitet, att en skutlast hel och hållen eller till större delen kunde inköpas, hvarigenom i vanliga fall de fördelaktigaste priser hölles, syntes vid sådant förhållande och då konkurrensen vore synnerligen stor vid vedförsäljning under vissa tider, såsom t. ex. under juni månad, då merendels öfver 100 vedskutor låge vid den största försäljningsplatsen i Stockholm, Nybroviken, upphandling af ved direkt från skutorna vara att föredraga. Härigenom undvekes äfven den prisförhöjning, som vid upphandling af ved i stor skala städse borde beräknas utgå till entreprenören. De under senare åren betalda pris vid vedupphandling för statens räkning inom hufvudstaden visade sig ej heller vara för höga. Statskontoret funne sig ej kunna förorda, att bränsleåtgången skulle regleras genom därför inom hvarje verk eller inrättning ansvarige tjänstemän. Någon synnerlig besparing i kostnaden för ämbetslokalernas uppvärmning torde emellertid endast kunna åstadkommas genom att öfvergå till andra uppvärmningssätt än genom direkt eldning med ved.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad statskontoret i sitt nyssberörda utlåtande föreslagit bemyndigade Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 25 september 1885 statskontoret att med Lessebo bolag uppgöra aftal om leverans till ämbetsverken af papper utaf de vid bruket tillverkade handgjorda sorterna Bikupan nr 1, prima och sekunda, samt Bikupan nr 2, prima, under villkor att de af bolaget erbjuda pris, femton kronor och tretton kronor riset för de förstnämnda slagen och tolf kronor riset för det sistnämnda, ej öfverskredes och med iakttagande, att papperet utmärktes genom anbringande af vattenstämplar i bägge halfarken, samt förordnade därjämte,

att det för ämbetsmyndigheterna behöfliga papper af andra slag än de förstnämnda finge af myndigheterna i vanlig ordning upphandlas;

att det för ett ämbetsverks behof anskaffade papper skulle förvaras under lås och vara under tillsyn af verkets redogörare eller annan särskildt förordnad tjänsteman;

att från och med den 1 januari 1886 skulle öfver papperets utdelande föras en anteckningsbok, hvari det papper, som tjänstemannen emottoge och hvilket icke finge till honom utlämnas annorledes än i mån af behof, skulle af tjänstemannen kvitteras, äfvensom det papper,

som för öfrigt åtginge till diaries, blankettryck, renskrifning m. m., borde behörigen antecknas;

samt att denna anteckningsbok skulle biläggas expensmedelsredogörelsen.

I samma nådiga bref förordnades beträffande sättet för upphandling af den för ämbetsverken behöfliga ved, att den skulle anskaffas genom infordrade anbud eller direkt upphandling af ämbetsverkets redogörare eller annan särskildt förordnad tjänsteman, men att i bäggedera fallen priset skulle pröfvas i enahanda ordning, som eljest ägde rum vid beslut om expensmedels användande.

Sedan genom aftal med vederbörande priset å statskalendern blifvit för till statsförvaltningen hörande myndighet nedsatt till 4 kronor 50 öre, bestämde Kungl. Maj:t den 13 november 1885 genom särskilda föreskrifter antalet exemplar, som finge af de särskilda ämbetsverken och myndigheterna anskaffas, samt förordnade genom nådig kungörelse samma dag,

att för justitie-, landtförsvars-, sjöförsvars-, civil-, finans- och ecklesiastikdepartementen äfvensom de under dessa departement lydande ämbetsverk och andra myndigheter statskalendrar därefter icke finge för statsmedel anskaffas annorledes än i öfverensstämmelse med ofvannämnda särskilda föreskrifter;

samt att, därest framdeles ytterligare antal exemplar af statskalendern erfordrades för nyssnämnda ämbetsverk och myndigheter, eller behof af statskalendern uppstode för myndighet, som därför icke berättigats att erhålla något exemplar, underdånig framställning därom, jämte uppgift å till äfventyrs disponibla medel, borde insändas till vederbörande statsdepartement före den 1 oktober.

Genom nådiga kungörelsen den 4 december 1885 blefvo alla dittills gällande bestämmelser om anskaffande af tidningar för ämbetsverkens räkning upphäfd; och blefvo sedermera nya föreskrifter meddelade rörande de särskilda ämbetsverkens rätt att verkställa prenumeration å tidningar.

Beträffande den af revisorerna ifrågasatta nedsättningen i priset för annonser i Post- och Inrikestidningar kunde någon åtgärd i nämnda afseende ej vidtagas, enär berörda pris utgår enligt taxa, fastställd af Svenska Akademien, som uppbär inkomsten af tidningens utgifvande.

Hvad slutligen angår frågan om åtgärder för nedbringande af kostnaderna för det statistiska trycket, framhöll chefen för statistiska centralbyrån i ett den 18 november 1885 i ärendet afgifvet utlåtande, hurusom tre utvägar kunde tänkas för åstadkommande af besparing i

denna kostnad, nämligen minskande af själfva arbets- och materialkostnaderna för publikationernas utgifvande, minskande af publikationernas volym eller slutligen minskande af publikationernas upplagor. Någon minskning af arbets- och materialkostnaderna syntes emellertid icke kunna åstadkommas, alldenstund trycknings- och bokbinderiarbetets upplåtande på entreprenad säkerligen icke skulle medföra någon besparing och entreprenad af sättnings- och tryckningsarbetet för öfrigt skulle medföra mycket stora olägenheter med hänsyn till ifrågavarande arbetes art. Hvad anginge minskandet af berättelsernas omfång borde detta utan ändring af formatet låta sig göra genom tillgodogörande på bästa möjliga sätt af utrymmet. Huruvida åter någon minskning i kostnaderna kunde åstadkommas genom kvartformatets förändrande till oktavformat, vore ovisst och kunde ej afgöras utan vidlyftiga detaljundersökningar. Vidkommande slutligen frågan om en minskning af upplagans storlek syntes sådan minskning kunna ske genom att indraga gratisutdelningen till Riksdagens ledamöter samt vissa andra adressater, särskildt folkhögskolorna och nationsföreningarna vid universiteten, hvarigenom upplagorna skulle kunna minskas med i rundt tal 400 exemplar.

I anledning af detta utlåtande beslöt Kungl. Maj:t den 11 december 1885 anbefalla samtliga ämbetsverk, hvilka hade utgifvandet af statistiska publikationer sig anförtrodt, att tillse att för besparing i kostnaderna utrymmet i publikationen tillgodogjordes på bästa möjliga sätt, där detta kunde ske utan uppoffring af tydlighet och redighet samt äfven utan åsidosättande af de fordringar man borde ställa på verk utgifna på statens bekostnad. Beträffande det statistiska tryckets utdelning förordnades, dels att hvarje ämbetsverk vid utdelning af särskilda litteræ af ifrågavarande publikationer skulle tillse, att utdelningen icke skedde i större omfång än nödigt och lämpligt vore, dels att utdelningen till Riksdagens ledamöter, utom i fråga om valstatistiken, till nationsföreningarna vid universiteten, till folkhögskolorna m. fl. skulle upphöra, i sammanhang hvarmed ny lista för den samfällda utdelningen, upptagande 383 exemplar mot förutvarande 850, fastställdes.

Indragningen af utdelningen till Riksdagens ledamöter väckte emellertid missnöje inom Riksdagen, i anledning hvaraf genom nådigt bref den 13 juli 1887 förordnades, att beträffande utdelning af statistiskt tryck till Riksdagens ledamöter skulle lända till efterrättelse nådiga brefvet den 21 november 1873, enligt hvilket 380 exemplar skulle afses för Riksdagens ledamöter. Genom tillkomst af nya adressater har listan på den samfällda utdelningen sedermera ytterligare ökats så att enligt densamma för närvarande utdelas 789 exemplar.

Efter ytterligare utredning rörande ifrågasatt ändring i de statistiska publikationernas format fann Kungl. Maj:t enligt nådigt beslut den 6 april 1887 ej skäl att föreskrifva ändring i nämnda format.

Slutligen torde i detta sammanhang böra erinras därom, att Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga beslut medgifvit, att, utan hinder af de allmänna bestämmelserna rörande statens upphandlings- och entreprenadväsen, uppgörelse om tryckning af statistiska publikationer må träffas under hand.

Riksdagens revisorer hafva nu i sin till 1911 års Riksdag afgifna berättelse åter upptagit frågan om expensanslagen och därvid till en början meddelat en tablå till upplysning angående dessa anslags ställning under senast förflutna år, samt vidare anfört:

1910 års
statsrevisorer
s yttrande.

»Sedan, med anledning af 1904 års statsrevisorer framställning i ämnet, 1905 års Riksdag i skrifvelse till Kungl. Maj:t framhållit angelägenheten af att de i riksstaten uppförda förslagsanslagen höjdes för att bereda statsregleringen önskvärd stadga, beslutades vid 1906 års riksdag förhöjningar i åtskilliga förslagsanslag och bland dem äfven de nu ifrågavarande. Af förestående tabell framgår att dessa anslag under 2 samt 4—9 hufvudtitlarna år 1907 höjdes med sammanlagdt 277,684 kronor. Men oaktadt detta öfverskredos expensanslagen under nämnda titlar samma år med 346,345 kronor; och för år 1909 utgör motsvarande brist 352,108 kronor.

Revisorerna hafva vid granskning af ifrågavarande förslagsanslag under de olika hufvudtitlarna bibragts den uppfattningen, att större sparsamhet i flera afseenden bort kunna iakttagas vid fråga om utgifter till förenämnda ändamål. Redan 1884 års Riksdag anhöll med anledning af framställning från föregående års statsrevisorer, att Kungl. Maj:t behagade taga i öfvervägande, hvilka åtgärder lämpligen borde vidtagas för vinnande af önskvärd begränsning af utgifterna från anslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Då utgifterna för ifrågavarande ändamål, enligt hvad af förestående tabell framgår, visa en bestämd tendens att alltjämt stiga, synas de åtgärder, som föranledts af Riksdagens sistnämnda skrifvelse, icke hafva varit tillfyllestgörande; och på grund häraf föranlätas revisorerna att ifrågasätta, huruvida icke ytterligare åtgärder må kunna vidtagas för nedbringande af de kostnader, som bestridas af de under de olika hufvudtitlarna uppförda förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Slutligen hafva revisorerna, som trott sig finna, att från förenämnda förslagsanslag bestridts utgifter, hvartill tillgångar synts hafva bort på annat sätt beredas, velat ifrågasätta, huruvida icke närmare föreskrifter må lämpligen kunna meddelas beträffande användandet af medel från dessa anslag.»

I anledning af hvad Riksdagens revisorer sålunda anfört afgåfvos på nådig befallning utlåtanden af dels arméförvaltningen, dels marinförvaltningen, som därvid jämväl öfverlämnade infordrade yttranden från stationsbefälhafvarna vid flottans bägge stationer, chefen för kustartilleriet, cheferna för Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen samt kommandanten i Älfsborgs fästning, dels ock statskontoret, hvilken sistnämnda myndighet därvid yttrade, bland annat:

Stats-
kontorets
utlåtande
den 12
januari 1911.

»Enligt den af revisorerna upprättade tabell hafva de sammanlagda utgifterna å de särskilda hufvudtitlarnas anslag för ifrågavarande ändamål stigit från 734,982 kronor år 1900 till 1,318,321 kronor år 1909 eller alltså med nära 80 procent. Till jämförelse härmed kan framhållas, att enligt den statistik öfver statens inkomster och utgifter, som är fogad såsom bilaga vid det af kommittén för granskning af uppgjorda förslag till samfälld plan för rikets försvar m. m. den 5 december 1910 afgifna betänkande, samtliga »egentliga» statsutgifter under samma tidsperiod stigit från 112,958,910 kronor till 175,696,414 kronor eller alltså med omkring 55 procent. Emellertid kan förenämnda vid revisorernas berättelse fogade tabell icke i och för sig tjäna till grundval för bedömande af, i hvad mån statsverkets utgifter för expenser under ifrågavarande tid vuxit. Såsom revisorerna själfva påpeka upptagas de under tredje hufvudtiteln hörande expensutgifterna först från och med år 1907; och äfven i andra afseenden torde tabellens siffror för de särskilda åren icke vara sinsemellan jämförliga. Först efter en i detalj gående undersökning kan det nämligen blifva utrönt, huruvida den stegring, dessa siffror utvisa, motsvaras af statsverkets samtliga expensutgifters ökning, och i hvad mån utgifter, som tidigare bestridts från andra särskilda anslag, må hafva kommit att drabba hufvudtitlarnas ifrågavarande förslagsanslag.

För bedömande af, hvilka åtgärder som må finnas behöfliga för vinnande af besparing, kräfvos vidare kännedom om, huru kostnaden fördelat sig på de olika slagen af expenser, hvilket kan utrönas endast genom en detaljerad undersökning af de särskilda ämbetsverkens och myndigheternas expensmedelsräkningar. För dessa räkningar fastställdes formulär redan genom nådiga brefvet den 14 november 1842; och torde i hufvudsaklig öfverensstämmelse med detta formulär, i de delar

detsamma ej blifvit föråldradt, expensutgifterna i allmänhet redovisas under följande hufvudrubriker:

Upphandling af skrifmaterialier,
 Böcker och tidningar m. m.,
 Tryckning och bindning,
 Lyshållning,
 Ved och kol,
 Renhållning och städning,
 Inköp och underhåll af möbler och inventarier, samt
 Diverse.

Ehuru statskontoret, innan undersökningar af nu antydd beskaffenhet må blifva verkställda, icke kan uttala sig om, i hvad mån särskilda åtgärder för ernående af besparing kunna anses nödiga eller i hvilken riktning dessa åtgärder böra gå, anser sig statskontoret emellertid redan nu kunna framhålla, att en ökning af expensutgifter i vissa fall motsvaras af minskning i utgift för arbetskraft. Statskontoret syftar härvid på utgifter för skrif- och räknemaskiner, blankettryck och dylikt. Det torde nämligen icke råda något tvifvel därom, att anskaffandet af dylika hjälpmedel i många fall är just ur besparingssynpunkt fördelaktigt.

Vidare hafva revisorerna, som trott sig finna, att från förenämnda förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. bestridts utgifter, hvartill tillgångar synts hafva bort på annat sätt beredas, ifrågasatt huruvida icke närmare föreskrifter må lämpligen kunna meddelas beträffande användandet af medel från dessa anslag.

I saknad af kännedom om, på hvilka särskilda fall revisorernas berörda uttalande syftar, kan statskontoret ej närmare yttra sig om det af revisorerna antydda behovet af föreskrifter. Utan tvifvel torde det vara förenadt med svårighet att genom en allmän föreskrift exakt angifva alla de slag af utgifter, som äro att hänföra till expenser. Om emellertid en utredning i ofvanberörda riktning kommer till stånd, kan måhända denna gifva uppslag till meddelande af föreskrifter i syfte att begränsa eller närmare bestämma expensanslagens användning. Äfven torde kunna ifrågasättas, huruvida ej i sammanhang därmed bör tagas i öfvervägande behovet af föreskrifter, i hvad mån vissa slag af expensutgifter må af ämbetsverken själfva beslutas eller böra underställas Eders Kungl. Maj:ts pröfning.»

I underdånig skrifvelse den 31 maj 1911 anförde Riksdagen i denna fråga följande:

Riksdagens
underdåniga
skrifvelse
den 31 maj
1911.

»Otvifvelaktigt är att, på sätt af revisorerna framhållits, ämbetsverkens expensutgifter visa en tendens till stegring, som måste mana till öfvervägande, huruvida icke åtgärder kunna vidtagas till begränsning af dessa utgifter. Äfven med behörigt iakttagande af att statsförvaltningens år från år växande omfång naturligtvis betingar en viss ökning af ifrågavarande utgifter och med allt erkännande af att, såsom af statskontoret framhålles, en del af dessa utgifter motsvaras af besparing i kostnaderna för arbetskraft, anser sig Riksdagen kunna antaga att, därest ej mindre nödig sparsamhet med expensmedlen i hvarje särskildt fall iakttoges än äfven noggrannare föreskrifter beträffande de ändamål, som från expensanslagen må tillgodoses, blefve utfärdade, en minskning i ifrågavarande utgifter skulle kunna åstadkommas. För sådant ändamål torde det jämväl vara af betydelse, om, såsom af statskontoret ifrågasättes, bestämmelser meddelades, i hvilken utsträckning ämbetsverken själfva må besluta angående sina expensutgifter eller desamma böra underställas Eders Kungl. Maj:ts pröfning. På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, hvilka åtgärder må kunna vidtagas till vinnande af begränsning i utgifterna från förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. och därefter meddela det beslut i ärendet, hvartill omständigheterna må föranleda.»

Redan förut hade emellertid förevarande ämne blifvit föremål för behandling hos regeringen. Då det vid uppgörandet af förslag till statsregleringen för år 1912 visade sig, att vissa af ifrågavarande förslagsanslag behöfde icke oväsentligt ökas, ansågs det, med hänsyn till den betydande storleken af de belopp, hvarmed vissa af dessa anslag under de senaste åren öferskridits ¹⁾, önskligt att, innan framställning gjordes till Riksdagen om anslagens ökning, en närmare undersökning verkställdes rörande dessa anslag och orsakerna till deras öferskridande.

På grund häraf och med afseende jämväl å hvad i ämnet anförts i den till 1911 års Riksdag afgifna revisionsberättelse samt hvad statskontoret härom yttrat, lämnades åt undertecknad det uppdrag, som angifves i statsrådets och chefens för finansdepartementet skrifvelse den 31 mars 1911, hvarefter genom nådig remiss den 22 sistlidne juni till mig öfverlämnats Riksdagens nyssnämnda underdåniga skrifvelse för att tagas i öfvervägande vid fullgörande af sagda uppdrag.

¹⁾ Den totala bristen å ifrågavarande förslagsanslag utgjorde år 1908 337,637 kronor 21 öre, år 1909 469,829 kronor 35 öre och år 1910 561,958 kronor 26 öre.

Med afseende å innebörden i detta uppdrag befanns det först och främst nödigt att från de särskilda ämbetsverkens och myndigheternas expensmedelsräkningar inhämta upplysning om ifrågavarande utgifters belopp och fördelning å olika slag af kostnader under en följd af år, hvilken undersökning lämpligen ansågs böra omfatta åren 1885, 1890 samt hvar och ett af åren 1895—1910. Och de olika slag af expensutgifter, hvilkas specificering härvid ansågs af särskild vikt, voro följande:

Redogörelse
för den nu
verkställda
utredningen.

- 1) hyra;
- 2) inköp af papper;
- 3) inköp af böcker;
- 4) inbindning af böcker och handlingar;
- 5) tryckning af
 - a) blanketter, formulär, utgående mindre expeditioner o. d.,
 - b) utlåtanden samt statistiska eller andra publikationer;
- 6) uppvärmning;
- 7) lyshållning;
- 8) renhållning och städning;
- 9) telefon och telegram;
- 10) inköp och underhåll af möbler och inventarier; samt
- 11) renskrifning (äfven sådan, som verkstälts med skrifmaskin).

Beträffande särskildt nyanskaffning af möbler och inventarier befanns det önskligt att inhämta upplysning, när och för hvilken kostnad mera afsevärd sådan nyanskaffning bestridts af expensanslagen och huruvida tilläfventyrs i dessa fall särskildt medgifvande af Kungl. Maj:t inhämtats.

På grund häraf begärdes från ämbetsverk och myndigheter, hvilkas expensutgifter bestridas från de särskilda hufvudtitlarnas ifrågavarande förslagsanslag, uppgifter i berörda hänseende, i sammanhang hvarmed vederbörande anmodades att afgifva yttrande, huruvida några särskilda åtgärder syntes kunna lämpligen vidtagas för vinnande af besparing i expensutgifter och om i sådant syfte eller af annan anledning det kunde synas erforderligt, att angående ifrågavarande anslag och deras användning meddelades närmare föreskrifter än hittills ägt rum.

För sådant ändamål aflätos skrivelser till
 registratorerna i justitie-, sjöförsvars-, civil-, finans-, ecklesiastik-
 och jordbruksdepartementen,
 justitiekanslersämbetet,
 nedre justitierevisionen,
 Svea hofrätt,
 Göta hofrätt,
 hofrätten öfver Skåne och Blekinge,
 krigshofrätten,

chefen för utrikesdepartementets räkenskapsafdelning,
 chefen för landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition,
 arméförvaltningen (i fråga om landtförsvarsdepartementets kansli-
 expeditions expenser),
 chefen för sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition,
 marinförvaltningen,
 stationsbefälhafvarna vid flottans stationer i Karlskrona och Stock-
 holm,
 medicinalstyrelsen,
 öfverståthållareämbetet,
 Kungl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län,
 kammarkollegium,
 kommerskollegium,
 kammarrätten,
 statistiska centralbyrån,
 öfverintendentsämbetet,
 riksarkivarien,
 öfverbibliotekarien,
 domänstyrelsen samt
 landtmäteristyrelsen.

På grundval af de uppgifter, som från dessa myndigheter in-
 kommit, äfvensom af i statskontoret befintliga räkenskaper har nedan-
 stående tabell rörande expensutgifterna under åren 1885, 1890, 1895—
 1899, 1903 samt 1906—1910 utarbetats.

Ett hufvudsyfte vid denna tabells upprättande har varit att för
 de olika tidpunkterna erhålla siffror, som äro i möjligaste mån med
 hvarandra jämförliga. I öfverensstämmelse härmed innefattar tabellen
 icke tredje hufvudtitelns expensutgifter, hvilka för tiden från och med
 1907 icke äro jämförliga med utgifterna före samma år, och ej heller
 arméförvaltningens expenser, hvilka för tiden efter 1896 ej bestridts
 af fjärde hufvudtitelns expensanslag. Hvad femte hufvudtiteln angår
 omfattar tabellen icke expenserna för det först 1901 tillkomna kust-
 artilleriet, hvarjämte de mindre betydande expensutgifterna för marin-
 staben och inspektören för flottans öfningar till sjöss utelämnats. Bland
 sjätte hufvudtitelns expenser hafva icke medräknats de för regeringsrättens
 räkning bestridda utgifter, bland åttonde hufvudtitelns hafva utelämnats
 de af domkapiteln och landsarkiven använda belopp, och bland nionde
 hufvudtitelns de för landtmäterikontoren i länen bestridda utgifter.

Vidare bör anmärkas, att beträffande några af de i tabellen upp-
 tagna rubrikerna förhållandena ej medgifvit erhållande af exakta siffror.
 Detta gäller särskildt posten »inköp af papper», som för många af de

ifrågavarande myndigheterna äfven inbegriper kostnaden för öfriga skrifmaterialier. I posten »inköp af böcker» ingår i ett flertal fall äfven utgifter för prenumeration å tidningar. Slutligen har det icke varit möjligt att ernå en verkligheten fullt motsvarande fördelning af tryckningskostnaderna mellan de särskilda underafdelningarna a) och b). Dessa felaktigheter, liksom äfven de smärre oriktigheter, som helt naturligt vidlåda åtskilliga öfriga af tabellens siffror, torde dock ej verka i någon mera afsevärd grad vilseledande vid den nu förevarande undersökningen, som ju framför allt afser att ställa de senare årens siffror i relation till de tidigare årssiffrorna.

Hvad särskildt angår rubriken »diverse öfriga utgifter» inbegripas härunder hufvudsakligen följande slag af expenser:

öfriga skrifmaterialier än papper, i de fall, där ej dessa såsom nyss omförmäles inräknats under rubriken »inköp af papper»;

prenumeration å tidningar i de fall, där denna kostnad ej ingått i posten »inköp af böcker»;

annonsering;

tvätt (särskildt vid flottans stationer);

vissa dagsverks- och materialkostnader vid flottans stationer och varf, som ej kunnat fördelas å de poster, såsom uppvärmning, renhållning och lyshållning, dit de egentligen höra;

frakt- och transportkostnad;

vissa extra postafgifter;

vissa af länsstyrelserna bestridda extra utgifter i polisärenden;

vattenafgifter; samt

vissa kostnader, som i allmänhet ej pläga föras under annan rubrik än »diverse utgifter», såsom kostnad för

tvål, tändstickor, nålar och dylika förbrukningsartiklar;

insättning och uttagning af innanfönster;

flyttning af möbler, arkivalier och dylikt;

uppdragning af ur;

lagning af lås, nycklar och dylikt.

I den tabell, som här nedan intages, äro utgifterna fördelade på de särskilda slag af expenser, om hvilka upplysning från de särskilda verken infordrats. Tabellen angifver emellertid icke dessa utgifter för hvarje särskildt ämbetsverk, enär den i sådant fall skulle blifva för vidlyftig och förlora alltför mycket i öferskådlighet¹⁾. I densamma har

¹⁾ För åstadkommande af en jämförelse mellan de särskilda verken har emellertid vid denna skrifvelse fogats en bilaga, upptagande hvarje ämbetsverks utgifter för de olika slagen af expenser för år 1910.

	Hyra		Inköp af papper		Inköp af böcker		Inbindning af böcker och handlingar		Tryckning af			
									blanketter m. m.	annat		
1885.												
Andra hufvudtiteln	—	—	7,383	87	1,894	48	3,423	77	2,205	25	2,200	—
Flottans stationer och varf	—	—	11,738	44	734	10	3,412	51	6,484	28	—	—
Länsstyrelserna	—	—	3,161	15	988	88	11,043	98	24,035	17	37,081	91
Sjunde hufvudtiteln	—	—	3,560	75	1,897	18	4,420	42	6,193	48	10,889	48
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40,570	81
Summa för år 1885	—	—	43,384	04	8,460	63	27,841	73	46,294	81	101,556	95
1890.												
Andra hufvudtiteln	1,125	—	5,208	26	1,818	05	2,939	25	1,342	24	1,068	58
Flottans stationer och varf	—	—	9,326	86	135	77	5,416	20	4,770	28	—	—
Länsstyrelserna	—	—	18,564	78	1,485	84	12,621	21	21,012	86	39,657	11
Sjunde hufvudtiteln	—	—	3,813	07	1,974	80	4,023	88	5,066	70	10,261	10
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42,916	83
Summa för år 1890	16,550	—	45,971	60	8,007	37	31,518	76	39,186	94	115,776	19
1895.												
Andra hufvudtiteln	2,250	—	4,926	98	2,191	64	3,908	71	2,251	90	1,315	—
Flottans stationer och varf	—	—	11,662	55	—	—	4,681	58	4,681	50	—	—
Länsstyrelserna	—	—	17,224	68	1,660	57	13,369	78	23,489	96	41,620	78
Sjunde hufvudtiteln	8,750	—	4,893	75	1,768	54	4,779	52	5,758	15	10,737	95
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45,702	09
Summa för år 1895	17,762	50	47,484	41	8,607	56	32,890	15	45,910	24	121,038	60
1896.												
Andra hufvudtiteln	2,250	—	4,584	55	1,321	85	3,511	18	2,475	51	2,079	25
Flottans stationer och varf	—	—	12,189	84	335	47	7,254	62	6,007	98	—	—
Länsstyrelserna	—	—	21,176	76	1,533	88	12,870	78	22,867	24	39,865	84
Sjunde hufvudtiteln	7,000	—	3,231	—	1,981	78	4,782	89	5,933	15	15,604	95
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45,258	99
Summa för år 1896	15,750	—	49,451	63	8,042	—	35,384	41	46,018	19	121,689	50

Upp- värmning		Lys- hållning		Renhållning och städning		Telefon och telegram		Möbler och inventarier		Ren- skrifning		Diverse		S u m m a	
4,449	65	250	85	2,755	90	240	95	4,562	59	—	—	5,077	18	34,443	94
11,782	01	20,675	90	14,636	05	1,070	92	411	75	5	—	11,511	94	82,462	90
14,039	71	1,998	49	3,950	84	2,084	74	521	99	20,515	74	30,073	94	149,496	49
6,075	—	783	88	3,391	10	261	50	765	80	—	—	6,403	86	44,641	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47,009	47	27,448	59	31,548	—	4,490	20	16,591	69	24,633	94	65,178	08	444,233	13
4,468	08	407	10	3,026	85	131	15	4,713	86	1	50	9,018	57	35,267	44
24,873	09	24,657	23	16,051	06	507	93	28	15	62	74	16,543	58	102,372	89
15,244	48	2,469	73	4,778	85	2,932	04	484	73	20,256	88	18,664	82	158,172	78
6,686	50	1,063	96	4,121	89	323	86	3,200	58	—	—	15,378	10	55,913	94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64,313	52	31,652	87	35,574	98	4,984	88	14,971	43	25,221	77	66,090	01	499,829	32
5,257	90	460	46	3,563	50	292	66	2,251	25	1	—	5,079	87	33,750	82
24,501	70	21,661	74	16,268	50	852	06	—	—	—	—	19,132	81	103,442	44
14,163	—	2,890	42	5,127	90	2,744	20	1,157	93	24,775	57	17,583	61	165,808	80
6,214	12	1,271	53	4,406	82	234	89	2,268	40	—	—	4,918	66	56,001	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65,637	62	29,808	54	38,407	50	5,518	59	13,807	90	30,111	32	62,535	26	519,520	19
4,756	78	566	75	3,580	08	366	18	3,369	83	38	—	6,173	48	35,072	89
20,583	40	19,205	61	16,049	49	640	22	114	05	—	—	16,714	94	99,095	62
16,209	91	2,563	91	5,475	94	2,784	30	1,493	17	25,931	60	16,366	83	169,138	61
5,961	06	1,158	94	4,324	33	366	27	1,516	19	—	—	4,638	45	56,498	51
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64,611	80	27,751	33	38,632	87	5,580	61	17,166	10	31,254	85	63,981	20	525,314	49

	Hyra		Inköp af papper		Inköp af böcker		Inbindning af böcker och handlingar		Tryckning af			
									blanketter m. m.	annat		
1897.												
Andra hufvudtiteln	2,250	—	4,580	20	2,446	57	3,423	48	2,459	55	1,700	—
Flottans stationer och varf	—	—	13,117	28	214	19	4,712	69	4,366	93	—	—
Länsstyrelserna	—	—	16,386	80	1,331	60	15,336	65	21,690	04	42,189	59
Sjunde hufvudtiteln	7,337	56	4,660	52	1,860	27	4,206	93	2,439	90	13,016	10
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48,278	08
Summa för år 1897	16,087	56	47,220	94	9,258	71	35,661	88	38,166	93	127,054	98
1898.												
Andra hufvudtiteln	2,250	—	4,807	57	2,037	88	4,720	38	2,417	90	1,200	—
Flottans stationer och varf	—	—	10,458	79	301	58	5,363	27	4,978	79	—	—
Länsstyrelserna	—	—	18,388	26	1,304	39	14,023	69	19,824	72	44,881	73
Sjunde hufvudtiteln	7,630	90	3,340	01	2,000	87	5,641	89	4,141	67	17,802	48
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49,885	62
Summa för år 1898	14,080	90	45,454	02	8,912	85	37,887	25	39,967	38	144,777	72
1899.												
Andra hufvudtiteln	2,250	—	4,582	43	3,154	80	3,473	28	2,581	44	1,300	—
Flottans stationer och varf	—	—	15,297	13	248	99	4,733	26	6,519	77	—	—
Länsstyrelserna	—	—	23,684	83	1,341	27	15,121	46	20,555	97	44,231	67
Sjunde hufvudtiteln	8,000	—	4,508	13	1,917	46	5,715	91	4,554	50	27,012	41
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53,015	08
Summa för år 1899	14,450	—	57,061	40	11,195	24	36,433	84	43,267	80	145,667	66
1903.												
Andra hufvudtiteln	12,950	—	7,134	78	3,971	23	6,150	86	4,586	35	3,835	25
Flottans stationer och varf	—	—	16,384	48	634	01	7,965	19	7,450	70	—	—
Länsstyrelserna	—	—	24,246	98	1,930	44	18,496	32	32,887	23	81,955	28
Sjunde hufvudtiteln	11,722	25	5,540	37	1,952	21	7,016	—	6,065	66	20,998	77
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53,019	73
Summa för år 1903	36,172	25	64,116	91	16,039	49	53,077	86	64,843	71	203,223	63

Upp- värmning		Lys- hållning		Renhållning och städning		Telefon och telegram		Möbler och inventarier		Ren- skrifning		Diverse		Summa	
5,527	48	809	40	3,712	76	300	15	3,319	53	2	40	4,982	92	35,514	39
22,477	20	23,110	90	13,914	14	693	22	54	—	—	—	19,430	40	102,091	25
16,429	59	2,989	37	5,631	99	2,873	41	970	60	28,025	08	17,337	08	171,191	80
6,047	20	1,393	33	4,696	70	214	30	4,062	25	—	—	7,756	39	58,051	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68,874	89	32,759	37	37,813	97	5,341	06	12,430	27	35,606	26	71,977	84	537,754	66
5,837	28	619	50	3,431	90	246	—	2,108	62	40	20	5,343	85	35,061	03
25,481	08	20,902	77	14,726	76	727	03	80	75	—	—	20,551	11	103,571	93
17,011	01	2,923	07	5,972	99	3,190	44	1,157	14	27,092	22	15,172	12	170,941	78
7,594	05	1,419	22	4,606	43	391	34	5,308	49	—	—	8,425	62	68,302	97
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
76,137	51	30,592	71	33,440	20	6,351	11	16,962	15	32,543	04	67,618	81	559,730	65
6,656	86	526	03	3,567	26	313	35	4,096	37	2	25	5,507	76	38,011	88
33,429	56	21,584	96	15,740	05	527	72	214	15	—	—	22,337	21	120,632	80
20,690	64	4,153	36	6,140	71	2,881	46	754	48	32,598	73	17,152	68	189,307	26
8,460	07	1,440	16	5,333	57	377	33	2,674	20	—	—	8,744	70	78,738	44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
84,733	91	32,502	51	41,218	09	6,381	33	20,651	83	37,741	82	83,800	—	615,105	43
6,687	70	723	17	4,817	28	446	40	1,707	35	1,193	80	5,416	96	59,621	13
44,972	55	45,740	61	20,644	82	627	44	180	—	—	—	40,399	64	184,999	44
21,028	77	6,348	19	7,777	07	9,917	19	1,085	69	45,641	70	30,767	64	282,082	50
8,006	28	1,622	83	6,055	13	680	54	6,481	81	—	—	3,210	52	79,352	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
101,550	57	60,856	45	51,874	23	17,671	37	21,244	98	53,266	46	109,951	11	853,889	02

	Hyra	Inköp af papper		Inköp af böcker		Inbindning af böcker och hand- lingar		Tryckning af				
								blanketter m. m.		annat		
1906.												
Andra hufvudtiteln	15,020	—	5,128	14	5,300	25	5,862	53	4,116	08	4,076	76
Flottans stationer och varf	—	—	17,337	84	811	71	10,299	07	9,185	90	—	—
Länsstyrelserna	—	—	26,408	49	1,815	59	19,219	85	33,545	10	78,464	86
Sjunde hufvudtiteln	10,700	—	6,071	86	1,625	25	8,377	66	7,429	86	22,149	86
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57,047	14
Summa för år 1906	36,520	—	67,392	36	16,541	68	58,476	54	70,127	30	212,679	21
1907.												
Andra hufvudtiteln	15,600	—	7,993	93	3,456	85	6,432	59	5,625	32	5,700	—
Flottans stationer och varf	—	—	25,305	70	1,265	46	9,258	58	9,631	72	—	—
Länsstyrelserna	—	—	25,562	31	1,932	92	21,007	54	35,190	53	85,041	64
Sjunde hufvudtiteln	10,700	—	6,340	01	2,653	07	8,868	93	7,837	32	23,300	52
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56,213	22
Summa för år 1907	36,709	50	80,282	25	14,318	38	61,195	04	75,520	55	233,466	69
1908.												
Andra hufvudtiteln	15,850	—	7,114	10	4,463	15	5,864	20	5,184	40	4,900	—
Flottans stationer och varf	—	—	21,314	47	1,123	33	6,296	12	11,399	37	—	—
Länsstyrelserna	—	—	21,776	01	2,456	66	22,189	04	43,377	93	90,370	78
Sjunde hufvudtiteln	13,725	—	5,997	80	1,795	43	9,028	38	8,932	53	29,447	17
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108,001	19
Summa för år 1908	42,317	50	72,918	54	15,189	82	61,722	66	92,653	63	287,670	18
1909.												
Andra hufvudtiteln	15,887	50	6,211	35	4,165	89	7,345	38	6,368	48	8,223	20
Flottans stationer och varf	—	—	19,205	20	1,531	67	13,819	93	18,731	87	—	—
Länsstyrelserna	—	—	31,824	22	2,639	65	24,923	92	42,717	11	108,272	21
Sjunde hufvudtiteln	15,100	—	4,865	04	3,087	93	10,394	30	13,543	21	34,194	50
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70,014	31
Summa för år 1909	48,287	50	80,139	99	19,919	03	75,300	63	111,356	47	293,820	69

Upp- värmning		Lys- hållning		Renhållning och städning		Telefon och telegram		Möbler och inventarier		Ren- skrifning		Diverse		S u m m a	
7,551	85	1,850	77	5,335	87	464	57	6,291	90	1,431	45	9,390	92	71,820	69
49,444	69	43,904	12	27,647	65	1,206	10	550	20	180	65	40,201	18	200,769	11
22,058	84	8,310	92	10,706	68	31,410	40	1,071	44	53,974	62	38,918	67	325,900	46
8,162	44	4,216	94	9,831	46	2,225	70	8,454	44	—	—	11,924	63	101,079	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
110,206	39	65,109	95	68,140	15	42,775	06	31,237	12	60,834	33	124,050	37	964,090	46
8,274	67	1,032	81	5,859	93	508	25	3,775	45	1,739	36	9,685	55	75,684	21
55,161	32	38,377	08	33,940	65	1,178	54	1,386	25	30	95	45,519	97	221,056	32
21,910	67	9,111	87	11,574	95	33,627	67	1,923	66	57,742	58	41,668	10	346,294	44
9,374	95	2,219	71	9,819	50	2,018	44	10,964	81	—	—	33,575	19	127,672	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
122,712	96	64,614	71	77,185	16	49,080	59	51,892	32	65,311	22	162,590	58	1,094,879	95
9,123	60	1,069	95	5,274	94	503	90	6,429	61	2,268	79	15,140	35	83,186	99
61,875	04	46,011	67	39,058	30	1,849	97	2,356	34	—	—	38,687	70	229,972	31
27,272	20	10,760	72	12,790	46	37,133	44	926	61	62,383	71	48,891	49	380,329	05
11,649	20	5,488	11	11,369	32	3,734	24	14,803	76	—	—	17,286	14	133,257	08
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
142,696	57	75,998	52	85,875	68	56,044	55	47,892	53	73,650	62	156,770	37	1,211,401	17
8,673	67	1,392	49	5,793	14	535	29	6,012	88	2,369	10	16,881	97	89,859	84
69,302	57	47,465	52	42,464	64	2,102	77	3,908	63	40	90	40,805	19	259,378	89
28,944	23	11,141	92	15,758	18	58,948	74	5,970	78	59,122	46	52,892	36	443,155	78
12,201	60	4,418	62	11,610	81	4,702	95	12,270	99	—	—	17,158	75	143,548	70
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
151,428	41	76,788	67	94,957	59	79,978	72	65,836	36	69,449	03	160,796	15	1,328,059	24

	Hyra		Inköp af papper		Inköp af böcker		Inbindning af böcker och handlingar		Tryckning af			
									blanketter m. m.	annat		
1910.												
Andra hufvudtiteln	16,000	—	6,934	49	5,690	17	8,153	30	7,372	53	11,139	—
Flottans stationer och varf	—	—	23,362	50	2,796	07	12,826	85	14,396	01	—	—
Länsstyrelserna	—	—	27,714	20	2,595	03	26,150	43	60,684	37	122,915	14
Sjunde hufvudtiteln	15,625	—	8,208	12	3,073	76	10,916	69	19,398	93	75,786	74
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81,711	04
Summa för år 1910	41,825	—	82,940	26	23,020	54	78,705	19	128,115	62	368,070	47

därför för hvarje särskildt år upptagits allenast dels summan af hvarje utgiftsslag, dels ock hvad däraf belöper sig å vissa grupper af verk och inrättningar, hvilkas expenser ansetts bäst lämpade för en jämförande granskning, nämligen länsstyrelserna, flottans bägge stationer och varf, de till andra hufvudtiteln hörande myndigheter, samt de ämbetsverk, som sedan 1901 tillhöra sjunde hufvudtiteln, hvarjämte kostnaderna för Svensk författningssamling i tabellen särskildt angifvits.

Af denna tabell framgår, att de ifrågavarande ämbetsverkens och myndigheternas expensutgifter, som år 1885 uppgingo till 444,233 kronor 13 öre och år 1890 stigit till 499,829 kronor 32 öre, under de därpå följande åtta åren utvisade en jämförelsevis obetydlig ökning, nämligen med i medeltal 7,500 kronor för år, men däremot från och med år 1899 stegrats betydligt hastigare, för tiden till och med 1906 med i medeltal omkring 50,000 kronor för år och för de fyra senaste åren med i medeltal omkring 100,000 kronor årligen, så att de år 1910 uppgingo till 1,384,963 kronor 63 öre.

Med hänsyn härtill har expensutgifternas ökning under tiden efter 1899 särskildt ansetts böra göras till föremål för närmare undersökning; och för att härvid erhålla genomsnittssiffror för denna ökning hafva de sammanräknade utgiftssiffrorna för de tre åren 1897—1899 jämförts

Upp- värmning	Lys- hållning	Renhållning och städning	Telefon och telegram	Möbler och inventarier	Ren- skrifning	Diverse	Summa
8,582 25	1,697 39	6,221 44	693 37	5,761 88	2,649 48	11,178 99	92,074 29
62,211 11	45,461 32	43,832 09	1,221 41	4,467 18	204 70	42,090 58	252,869 32
24,821 50	10,879 24	16,456 42	47,909 49	3,972 81	58,951 48	53,518 88	456,568 99
11,299 90	3,557 11	11,635 90	5,182 90	18,605 28	— —	15,995 09	199,285 42
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
184,926 39	73,136 80	97,744 92	69,500 20	61,222 53	69,808 59	155,947 12	1,384,963 63

med motsvarande siffror för de tre åren 1908—1910. Denna jämförelse har lämnat det resultat, att under denna tid

utgifterna för papper	ökats med	58	procent
” ” uppvärmning	” ”	90	”
” ” inbindning	” ”	96	”
” ” böcker	” ”	98	”
” ” renskrifning	” ”	101	”
” ” diverse	” ”	112	”
” ” renhållning och städning	” ”	138	”
” ” lyshållning	” ”	138	”
” ” tryckning (frånsetd Svensk för- fattningssamling)	” ”	163	”
” ” möbler och inventarier	” ”	249	”
” ” telefon och telegram	” ”	1,036	”
” ” Svensk författningssamling	” ”	71	”

medan samtliga ifrågavarande expenser under samma tid ökats med 129 procent.

Häraf har blifvit en följd, att de särskilda utgiftsposternas andelar i slutsumman undergått de förändringar, nedanstående tablå utvisar.

	% af hela summan 1897—1899	% af hela summan 1908—1910
Kostnaden för tryckning (utom Svensk författ- ningssamling)	22.6	26
„ „ diverse	13	12
„ „ uppvärmning	13.4	10.9
„ „ renhållning och städning	6.8	7.1
„ „ Svensk författningssamling	8.9	6.6
„ „ papper	8.7	6
„ „ lyshållning	5.6	5.7
„ „ inbindning	6.4	5.5
„ „ renskrifning	6.2	5.4
„ „ telefon och telegram	1	5.2
„ „ möbler och inventarier	2.9	4.4
„ „ böcker	1.7	1.5

Hvad slutligen angår den af tillfälliga förhållanden beroende utgiften för lokalhyra, har denna under ifrågavarande tid stigit med 282 procent, eller från 2 procent af hela summan under åren 1897—1899 till 3.3 procent af hela summan under åren 1908—1910.

Hvad som vid granskningen af ofvanberörda siffror synes mest påfallande, är ökningen af utgifterna för tryckning, möbler och inventarier samt telefon och telegram. Hvad de bägge senare utgiftsgrupperna angår beror, såsom här nedan skall närmare utvecklas, deras ökning af särskilda, under den senaste tioårsperioden inträffade omständigheter; och då de för öfrigt äro till sina belopp af jämförelsevis mindre betydelse, är det framför allt tryckningskostnaderna, som äro ägnade att tilldraga sig uppmärksamheten. Dessa, som år 1885 utgjorde 147,851 kronor 76 öre, hade ännu år 1899 ej ökats till mer än 188,935 kronor 46 öre, men stego sedermera med i medeltal omkring 28,000 kronor årligen, så att de år 1910 uppgingo till nästan $\frac{1}{2}$ miljon kronor, motsvarande 36 procent af samtliga expenser. Kostnaderna för tryckning af statistiska med flera publikationer, hvaribland särskildt märkas länskungörelserna, hafva härunder ökats något kraftigare än utgifterna för blankettryck.

Innan emellertid en närmare redogörelse lämnas rörande dessa och öfriga expensers ökning samt orsakerna därtill, torde här böra in-

tagas en öfversikt öfver hvad vederbörande myndigheter i sammanhang med de begärda uppgifternas insändande i ärendet anført.

I fråga om behofvet af närmare föreskrifter beträffande expensanslagens användning hafva registratorerna i justitie-, sjöförsvars-, civil- och ecklesiastikdepartementen samt följande myndigheter, nämligen justiekanslersämbetet, krigshofrätten, chefen för landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition, medicinalstyrelsen, kammarkollegium, öfverintendentsämbetet, landtmäteristyrelsen, öfverståthållareämbetet samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Uppsala, Kronobergs, Kalmar, Malmöhus, Hallands och Skaraborgs län ej haft några förslag att i sådant afseende framställa, därvid ett flertal af dessa myndigheter tillfogat att sparsamhet med expensutgifter redan nu i all möjlig mån iakttoges.

De förslag till åtgärder för vinnande af minskning i utgifter, som af öfriga ämbetsverk och myndigheter framställts, afse i de flesta fall tryckningskostnaderna, hvarjämte i några fall de ifrågasatta besparingsåtgärderna afse anskaffande af skrifmaterialier och dylikt äfvensom kostnaderna för uppvärmning m. m.

I sistnämnda afseende har från Svea och Göta hofrätter, kammarrätten samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs och Gäfleborgs län framhållits, att kostnaderna för uppvärmning antagligen skulle minskas, om centraluppvärmning anordnades i vederbörande ämbetslokaler.

Beträffande anskaffning af skrifmaterialier m. fl. förbrukningsartiklar har chefen för utrikesdepartementets räkenskapsafdelning anført, att en ej obetydlig besparing syntes kunna ernås, därest alla nyanskaffningar m. m. för statsdepartementen och öfriga statens i hufvudstaden förlagda ämbetsverk skedde genom en gemensam centralbyrå. En sådan byrå skulle utan tvifvel kunna betinga sig betydligt lägre pris vid inköp af inventarier, skrifmaterialier, ved, kol och koks samt belysningsmateriel m. m. än de pris, som nu betalades af hvart ämbetsverk för sig. Äfven skulle säkerligen kostnaderna för underhåll af inventarier, böckers inbindning m. m. kunna nedbringas, därest arbetena i fråga verkställdes genom nämnda centralbyrås försorg och icke hvarje ämbetsverk anlitate sina handverkare. Äfven kunde tänkas, att ämbetslokalernas städning och renhållning skulle kunna gemensamt utlämnas på entreprenad, hvarigenom säkerligen de nu mycket dryga kostnaderna för berörda ändamål skulle kunna förminskas.

Chefen för sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition har såsom sin åsikt uttalat, att kontrakt borde upprättas med lämplig firma i Stockholm om leverans af skrifmaterialier och dylikt, afsedt att gälla

Myndig-
heternas
yttranden
och förslag.

samtliga i hufvudstaden befintliga grenar af statsförvaltningen. En dylik åtgärd skulle enligt hans mening säkerligen medföra besparing i det för sådant ändamål för närvarande erforderliga beloppet.

Kommerskollegium har framhållit hurusom för statens räkning numera årligen ett icke obetydligt antal skrifmaskiner inköpas, samt att, om två eller tre af de bästa slagen häraf godkändes till inköp för statsmyndigheters räkning i hufvudstaden och landsorterna, i samband härmed antagligen kunde betingas en afsevärd rabatt, hvadan ett affärsmissigt ordnande af denna sak skulle medföra icke ringa besparing å denna statsutgift. Vidare har kommerskollegium, med erinran, att enligt 9 § i förordningen den 12 juli 1907 angående normalpapper m. m. statskontoret hade att infordra anbud å leverans af sådant papper till de myndigheter samt ämbets- och tjänstemän, för hvilka erforderligt papper bekostades af statsmedel, anfört, hurusom det syntes kollegium lämpligt, att statskontoret erhöle ett liknande uppdrag beträffande öfriga skrifmaterialier, som behöfdes för statsmyndigheternas räkning, såsom skrifmaskiner, bläck m. m.

Registratorn i jordbruksdepartementet har framhållit, att, därest med respektive leverantörer aftal träffades om leverans till Kungl. Maj:ts kansli i dess helhet af viktigare förbrukningsartiklar, möjlighet torde förefinnas att härigenom betinga sig något fördelaktigare pris å dessa än hvad nu vore fallet.

Enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Östergötlands län mening borde det tagas under öfvervägande, om det ej kunde vara lämpligt att aftal träffades rörande leverans till samtliga länsstyrelser af skrifmaskinsband, karbonpapper, skrifmaskinspapper och dylikt att tillhandahållas länsstyrelserna på rekvisition.

Såsom förut nämnts, är det emellertid hufvudsakligen tryckningskostnaderna, som varit föremål för förslag om åtgärder ledande till besparing. Dessa förslag utgå i de flesta fall från länsstyrelser, men äfven några andra myndigheter hafva vidrört denna fråga.

Så har t. ex. kommerskollegium framhållit, hurusom en del blanketter till statistiska uppgifter, som förekomma å kollegii statistiska afdelningar, och till hvilka enligt 5 § i förenämnda förordning den 12 juli 1907 normalpapper nr 3 skulle användas, utan olägenhet för framtiden kunde tryckas å papper äfven af billigare slag än normalpapper nr 4, samt att följaktligen ifrågavarande förordning borde ändras i sålunda angifvet syfte. Beträffande åtgärder att i öfrigt nedbringa tryckningskostnaderna har kollegium hänvisat till hvad statistiska kom-

mittén anført i sitt den 7 september 1910 afgifna betänkande, hvarför här nedan närmare redogöres.

Registratorn i jordbruksdepartementet har framhållit att det för visso vore önskvärdt att *i detalj* kunna granska räkningarna å tryckningskostnaden, men att med nuvarande kutym någon sådan ingående granskning ej vore möjlig, utan inskränkte sig densamma till hufvudsakligast en kontrollsummering.

Utaf länsstyrelserna hafva nio, nämligen Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands, Östergötlands, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs, Västmanlands, Gäfleborgs, Jämtlands och Västerbottens län framhållit, hurusom afsevärd besparing i kostnaden för blankettryck borde kunna vinnas, om vissa blanketter blefve på en gång tryckta för samtliga länsstyrelserns räkning och därefter å de särskilda länsstyrelserna distribuerade i mån af behof.

Lika många länsstyrelser, nämligen Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Gottlands, Örebro, Västmanlands, Gäfleborgs, Västerbottens och Norrbottens län hafva ifrågasatt, om ej länskungörelsernas omfång skulle kunna utan olägenhet i större eller mindre mån minskas genom uteslutande af en del sådana kungörelser, som nu däribland ingå. Så hafva länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Örebro, Västmanlands, Gäfleborgs, Västerbottens och Norrbottens län ansett förteckningarne öfver beviljade lagfarter kunna utan men uteslutas. Härvid har särskildt sistnämnda länsstyrelse framhållit, att dessa förteckningar knappast vore behöfliga för andra än häradsskrifvarna, till hvilka de från domhafvandena till länsstyrelsen ingifna förteckningarna antagligen skulle kunna direkt öfverlämnas utan att tryckas. Emellertid har samma länsstyrelse anmärkt, att en lagändring härför förutsattes. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län har ansett, att det måhända vore nog, om ifrågavarande förteckningar funnes tillgängliga hos domhafvanden och i länsstyrelsen för dem, som önskade därom taga kännedom. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län framhåller, att bestämmelserna om lagfartsförteckningarnas kungörande tillkommit ur synpunkten af lagfarternas offentliggörande, men att någon vidare nytta ur offentlighetens synpunkt icke torde vinnas genom intagandet i länskungörelserna, då dessa i allmänhet icke hållas af allmänheten, för hvilken offentliggörandet väl vore afsedt.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län har ifrågasatt, om ej intagandet i länskungörelserna af inskrifningsrevisionernas beslut kunde bortfalla och ersättas af direkt underrättelse till de värnpliktiga eller någon annan anordning.

Länsstyrelsen i Gottlands län har uttalat tvifvelsmål om väguppskattningsinstrumentens kungörande kunde vara af den nytta, att den motvägde kostnaden därför, samt vidare ifrågasatt, dels att rullföringsbefälhafvarnes kungörelser om inkallelse af värnpliktiga till tjänstgöring skulle ersättas genom gemensamma kungörelser, utfärdade af inskrifningsområdesbefälhafvaren, dels ock om ej länsstyrelsernas efterlysningar af förbrytare och uteblifna värnpliktiga, för hvilka kostnaden för hela riket kunde beräknas till omkring 50,000 kronor för år, kunde ersättas med andra, billigare åtgärder t. ex. genom dessa efterlysningars tryckande i en central publikation sådan som »Polisunderrättelser», hvilket borde medföra minst samma nytta. Förslag i sistnämnda hänseende hafva framställts äfven af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro och Västerbottens län.

Vidare hafva i andra afseenden följande särskilda förslag framställts.

Advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge har föreslagit, att bestämmelse måtte utfärdas därom, att till skrivelser, utlåtanden, koncept o. d., som ej betinga större utrymme än halfark, icke må användas helark, såvidt ej sådant är erforderligt eller lämpligt för om slutning af bilagor.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gäfleborgs län har hemställt, att ersättningen för besväret med eldning, städning och rengöring af ämbetslokalerna, för uttagning och insättning af innanfönster och för deras rengöring fastställas till ett efter verkställd utredning i hvarje särskildt fall lämpligt belopp, länsstyrelse gifvetvis obetaget att, där omständigheterna så påkalla, inkomma med underdånig framställning om höjning af sådant anslag.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län har ifrågasatt, om ej rörande förvaltning och redovisning af skrifmaterialier i allmänhet, som inköptes för ämbetsverks räkning, borde utfärdas liknande bestämmelser, som de, hvilka genom ofvanberörda nådiga bref den 25 september 1885 meddelats i fråga om förvaring och redovisning af papper; hvarjämte samma länsstyrelse påpekat lämpligheten af att i samband med utfärdandet af bestämmelser rörande utgallring af arkivhandlingar sådana föreskrifter meddelades, att endast handlingar, som vore afsedda att för framtiden bevaras, blefve inbundna i skinnband, men att handlingar, som skulle efter viss tid förstöras, bundes i billigare band.

De af vederbörande myndigheter framställda förslag, för hvilka sålunda redogjorts, afse åtgärder för vinnande af besparing. Dessutom hafva i fråga om expensanslagen vissa önskemål i andra hänseenden framhållits.

Sålunda hafva Göta hofrätt, registratorn i finansdepartementet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län ansett önskvärdt att, till förebyggande af tvekan om hvilka slags utgifter vore till expenser att hänföra, närmare föreskrifter härom blefve meddelade.

Nyssnämnde registrator har ansett kostnaderna för tryckning af nådiga propositioner till Riksdagen böra öfverflyttas till statskontoret och ett särskildt konto öfver dessa kostnader där böra uppläggas, hvarigenom en öfversikt öfver samtliga dylika utgifter vunnes.

Kommerskollegium har hemställt, att ett särskildt anslag måtte anvisas till bestridande af tryckningskostnaderna, hvilka till sin art ej vore att likställa med öfriga expenser, hvarjämte kollegium framhållit behovet af nya, för vår tid afpassade bestämmelser rörande expensmedelsanslagens användande, samt önskvärdheten däraf att de inskränkingar, som fastställts i fråga om inköp af statskalendrar samt prenumeration å tidningar, måtte upphävas. I synnerhet borde kommerskollegium med hänsyn till sin mångsidiga ämbetsverksamhet hafva frihet att, utan särskildt medgifvande för hvarje gång, skaffa sig erforderligt antal svenska tidningar. Ifrågavarande utgifter vore i allt fall icke af så stor betydighet, att särskilda bestämmelser därom syntes behöfliga.

Chefen för statistiska centralbyrån har betonat önskvärdheten af bestämmelser om, i hvilka fall nyanskaffning af inventarier må äga rum utan särskildt tillstånd af Kungl. Maj:t, emedan tvekan därom ofta rådt inom ämbetsverket och praxis varit vacklande.

Överbibliotekarien har anført att särskilda »förslagsanslag, högst» syntes kunna anvisas till dels tryckning af bibliotekets handlingar och dels tryckning af accessionskatalogen.

Riksarkivarien har återupptagit en af honom tidigare gjord hemställan, att aflöningen åt en bokbindare, som nu utginge af expensanslaget, måtte uppföras å riksarkivets ordinarie stat.

Domänstyrelsen har påpekat hurusom domänutgifternas nya uppställning i riksstaten syntes böra medföra, att styrelsens expenser anvisades från anslaget till driftkostnader.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands län har ifrågasatt, huruvida ej större öfverskådlighet öfver ifrågavarande utgifter skulle vinnas därigenom, att expensanslaget uppdelades i flera underafdelningar, hvar för sig upptagande särskilda hufvudgrupper af utgifter å detta anslag.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har ansett kostnaden för införande i ortstidningarna af kungörelser angående värnpliktigas inskrifningar, mönstringar och vapenöfningar lämpligen böra bestridas af vederbörande militära myndigheter, samt kostnad för anskaffning och underhåll

af möbler och andra inventarier äfvensom för mindre reparationsarbeten såsom fönsterinsättning, lagning af lås m. m., som hittills ersatts af anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., böra med förslagsbelopp upptagas i generalförslagen till reparationer och underhåll af kronans hus och byggnader samt ersättas af öfverintendentensämbetet.

Hvad angår de till marinförvaltningens och därunder lydande myndigheters disposition för ifrågavarande ändamål ställda medel har marinförvaltningen, efter erhållen remiss å hvad Riksdagens revisorer nästlidna år yttrat i fråga om anslagens öfverskridande, den 17 januari 1911 afgifvit underdånigt utlåtande och därvid öfverlämnat yttranden från vederbörande underlydande myndigheter. Af sistnämnda yttranden inhämtas bland annat,

att chefen för Vaxholms kustartilleriregemente föreslagit, att ifrågavarande anslag, hvilka för närvarande vore gemensamma, anslaget till skrifmaterialier och expenser m. m. för kommandanten i Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, artilleribefälhafvaren därstädes, chefen för nämnda regemente samt positionsbefälhafvaren i Fårösunds kustposition, och anslaget till uppvärmning, belysning m. m. för hela fästningsområdet med såväl samtliga försvarsanstalter som byggnader för fredsförläggningen och dessutom för Fårösunds kustposition, måtte uppdelas, så att enhvar af nyssnämnda myndigheter finge sina bestämda andelar däri;

att chefen för Karlskrona kustartilleriregemente hemställt om anvisande af särskildt anslag för Älfsborgs detachements behof;

samt att chefen för kustartilleriet funnit det önskvärdt, att enkla och klara föreskrifter utfärdades, som möjliggjorde, att i de primära redovisningarna för alla hithörande medel en fördelning af dem å respektive utgiftstitlar efter enahanda grunder verkställdes.

För egen del anförde marinförvaltningen hufvudsakligen följande.

Af den alltjämt fortgående utvecklingen af sjöförsvaret och därmed sammanhängande ökningen af marinens personal och materiel torde med nödvändighet följa, att medelsbehofven för ifrågavarande ändamål alltjämt stege. Anslag, som på sin tid kunde hafva varit tillräckliga, måste därför efter hand visa sig för små. Då det varit 1905 års behof, som legat till grund jämväl för beloppen af de i riksstaten för år 1909 för berörda ändamål uppförda anslag, kunde det knappast anses oväntadt, att anslagen nu visade sig för knappa. Beträffande särskildt de betydande öfverbetalningarna å anvisningarna till flottans station i Stockholm ville ämbetsverket påpeka, att, då kostnaderna för ifrågavarande behof år 1906 beräknades, skeppsgossekåren i Marstrand ännu icke var uppsatt, hvadan några utgifter för denna kår ännu icke inginge i beräk-

ningarna. Dessa utgifter hade emellertid år 1909 uppgått till 22,056 kronor 3 öre. Den betydliga öfverbetalningen — kronor 13,563: 96 — som ägt rum å medelsanvisningen till skrifmaterialier m. m. för marinförvaltningen, hade helt och hållet varit beroende på den nyanskaffning af möbler, korkmattor m. m., som betingats däraf, att ämbetsverket under år 1909 tillträdte den af sjöförvarsdepartementet förut disponerade våningen om elfva rum. Kostnaderna för dessa nyanskaffningar uppgingo till 13,700 kronor.

Beträffande frågan, huruvida ytterligare åtgärder kunde vidtagas för nedbringande af ifrågakommande kostnader, syntes det förefinnas en viss skillnad mellan å ena sidan kostnader för uppvärmning, belysning m. m. och å den andra kostnader för skrifmaterialier och expenser m. m. Kostnader af förstnämnda slag torde i allmänhet afse behof, som på ett eller annat sätt måste tillgodoses, ehuru väl äfven därvidlag sparsamhet och klok hushållning torde vara af största betydelse för kostnadernas begränsning. De behof, som skulle tillgodoses af anslagen till skrifmaterialier och expenser, kunde däremot stundom vara sådana att, därest erforderliga medel icke disponerades, tillgodoseendet af ett behof finge helt och hållet anstå, eller ock att behofvet fylldes på ett enklare och billigare sätt, än som måhända blifvit fallet, om medel funnits att tillgå.

Marinförvaltningen ville fördenskill ifrågasätta, huruvida icke uttryckliga föreskrifter borde meddelas, i syfte att medelsanvisning enligt af Kungl. Maj:t fastställd fördelning af anslaget till skrifmaterialier och expenser m. m. icke finge öfverskridas utan Kungl. Maj:ts tillstånd för hvarje särskild gång. Här af skulle väl följa, att Kungl. Maj:t måhända blefve besvärad med en del framställningar i detta afseende, men helt visst skulle en sådan bestämmelse medföra större försiktighet och omtanke vid tillgodoseendet af en del behof af ifrågakommande beskaffenhet. En uppdelning af berörda anvisningar, på sätt cheferna för kustartilleriregementena antydt, syntes äfven vara ägnad att medföra en begränsning af utgifterna för dessa behof; och hade marinförvaltningen för afsikt att framdeles vid afgifvande af förslag till fördelning af ifrågakomna anslag taga behörig hänsyn till hvad som såväl i ena som andra afseendet kunde vara att åtgöra.

Beträffande slutligen frågan, huruvida icke närmare föreskrifter lämpligen borde meddelas rörande användandet af medel från dessa förslagsanslag, i syfte att från dem icke måtte bestridas utgifter, hvartill tillgångar borde på annat sätt beredas, hölle marinförvaltningen före att, sedan numera marinens samtliga räkenskaper i ämbetsverket underkastades både teknisk och formell granskning, denna skärpta revision

torde innebära betryggande säkerhet för att, därest anslagen möjligen skulle betungas med obehöriga utgifter, vederbörlig rättelse komme till stånd; och syntes under sådana förhållanden några särskilda föreskrifter i sistnämnda af revisorerna antydda syfte icke, hvad marinen anginge, vara erforderliga.

I det yttrande, som nu i anledning af förevarande utredning till undertecknad inkommit från marinförvaltningen, har ämbetsverket förmått sig komma att under närmaste framtiden till statsrådet och chefen för finansdepartementet i annat sammanhang beträffande ifrågavarande anslag afgifva utlåtande.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona har anmärkt, att någon fördelning för dispositionen af de två särskilda anslagens belopp mellan stationsbefälhafvare och varfschef vid stationen hittills icke förekommit, men för anslagens utnyttjande på bästa sätt och för befrämjande af kontrollen öfver desamma förordat, att dylik uppdelning komme till stånd. Några andra ytterligare föreskrifter angående ifrågavarande anslag och deras användning hade stationsbefälhafvaren icke funnit att föreslå.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm har öfverlämnat ett af flottans därvarande räkenskapskontor i ärendet afgifvet yttrande, däri kontoret anført, bland annat, att särskilda anslagsbelopp syntes böra upptagas för stationen och varfvet, då ämbetsåtgärderna i dessa delar från de särskilda förvaltningsgrenarna därigenom bättre kunde af marinförvaltningen öfvervakas.

Vidare har kontoret ansett vissa föreskrifter vara önskvärda beträffande anslaget till skrifmaterialier och expenser. Så till exempel borde nämnda anslag icke bekosta anskaffande af *böcker*, för så vidt dessa vore att hänföra till facklitteratur, kart- och planschverk m. m., ej heller af *möbler*, hvilka väl borde anses såsom inventarier. I fråga om *blankettryck* torde böra tagas under ompröfning, huruvida ej allt sådant för flottans räkning lämpligen borde levereras från en och samma officin inom riket. Härigenom skulle möjligen de stora kostnaderna under denna post något nedbringas. Ifrågasätts kunde äfven, huruvida ej flottan skulle gå i författning om uppsättande af eget tryckeri för verkställande af hithörande tryckalster. Härför fordrades emellertid anställande af en eller flera skickliga typografer, enär detta tryck mången gång omfattade vidlyftiga tabelluppställningar, hvilkas utförande fordrade vana arbetare. *Bokbinderiarbeten*, som äfvenledas droge dryga kostnader, utfördes sedan några år, beträffande stationens behof, vid straffängelset å Långholmen. Härigenom hade dessa kostnader betydligt nedbragts

utan att det utförda arbetet kunde sägas hafva blifvit sämre. För varfvets räkning utfördes däremot allt bokbinderiarbete hos enskild entreprenör. Äfven vid Karlskrona station torde bokbinderiarbetena utföras af enskild entreprenör. Det borde tagas under öfvervägande, huruvida icke fångarbete lämpligen kunde tagas i anspråk i vidsträcktare grad än hvad nu vore förhållandet beträffande häftning och bindning af böcker för flottans räkning.

Då det nu, enligt det mig lämnade uppdraget, gäller att undersöka, hvilka åtgärder, som lämpligen kunna vidtagas för vinnande af besparing, samt huruvida i sådant syfte eller af annan anledning det kan finnas erforderligt, att angående expensanslagen och deras användning meddelas närmare föreskrifter än hittills ägt rum, torde det härvid vara lämpligast att i sådant afseende i tur och ordning behandla de särskilda slag af expenser, som i ofvannämnda tabell upptagas.

Yttrande och förslag i anledning af den gjorda utredningen.

Hvad då först angår kostnaden för *papper*, är denna utgiftspost den, som utvisat den jämförelsevis minsta ökningen. Från år 1885 till år 1898 var denna ökning särdeles obetydlig och har under tiden efter sistnämnda år utgjort blott 58 procent, medan under samma tid samtliga expensutgifter stegring uppgått till 129 procent.

Kostnaden för inköp af papper.

Såsom ofvan erinrats, blefvo genom nådiga brefvet den 25 september 1885 i besparingssyfte vissa bestämmelser meddelade rörande det för statsverkets behof erforderliga papper. Jämlikt det i berörda nådiga bref lämnade bemyndigande upprättade statskontoret den 22 december 1885 med Lessebo bolag aftal om leverans till ämbetsverken af med vattenstämpel försedt statspapper af följande slag, nämligen

Bikupan nr 1 prima,	format	376×457	mm,	à	15	kronor	per	ris
» » 1 sekunda,	»	376×457	»	à	13	»	»	»
» » 2 prima,	»	358×438	»	à	12	»	»	»
samt utskottspapper				à	9	»	»	»

Medelvikten per ris, om 480 ark, skulle utgöra för nr 1 8.9 kilogram och för nr 2 prima 8.1 kilogram.

Den 7 juni 1900 anmälde bolaget hos statskontoret, att papperet icke vidare kunde utan förlust för bolaget levereras till nyssnämnda pris, samt hemställde om skälig förhöjning på det sätt, att priset måtte bestämmas till

för n:r 1 prima	(nr 0)	kronor 17: 80	per ris,
» » 1 sekunda	(» 00)	» 15: 58	» »
» » 2 prima	(» 000)	» 16: 20	» »
samt för utskott	» 10: 68	» » ;

och anhöll bolaget att, därest den begärda prisförhöjningen icke kunde beviljas, få uppsäga kontraktet att upphöra ett år därefter. Statskontoret underställde ärendet Kungl. Maj:ts pröfning och erinrade därvid, att statskontoret redan den 31 december 1898 i anledning af uppkommen fråga om nya bestämmelser till betryggande af viktigare offentliga handlingars bestånd hemställt om bemyndigande att uppsäga det med Lessebo bolag afslutade aftalet. Enligt nådigt beslut den 21 september 1900 fann Kungl. Maj:t ej skäl bifalla den begärda prisförhöjningen, i följd hvaraf förenämnda aftal den 7 juni 1901 upphörde att vara gällande.

Under de sex därpå följande åren, innan frågan om nya bestämmelser till betryggande af offentliga handlingars bestånd hann blifva löst, ägde vederbörande ämbetsverk att anskaffa statspapper på sätt hvart och ett verk fann för sig förmånligt. Enligt hvad statskontorets expensmedelsräkningar utvisa, betalades under åren 1902—1906 till Lessebo bolag för statspapper följande pris, nämligen

för nr 0	kronor 18: —	per ris,
» » 00	» 15: 75	» »
och » » 000	» 16: —	» »
samt under år 1907			
för nr 0	kronor 20: 25	per ris
» » 00	» 18: —	» »
och » » 000	» 18: —	» »

Efter utfärdandet af nådiga förordningen den 12 juli 1907 angående normalpapper m. m. upprättades af statskontoret den 9 april 1908 kontrakt med Klippans pappersbruks aktiebolag, Lessebo aktiebolag och J. H. Munktells pappersfabriks aktiebolag om leverans af normalpapper till, bland annat, följande pris:

klass nr 1,	format 36×45	cm,	vikt 9	kg.,	per ris	kronor 27: —
» » 2,	» » »	»	8	»	» »	18: 40
» » 3,	» » »	»	8	»	» »	10: 80
» » 4,	» » »	»	7	»	» »	6: 30

Då detta kontrakt gick till ända med år 1910, upprättades med nämnda tre bolag nytt kontrakt för tiden till utgången af år 1913, enligt hvilket i fråga om priserna ingen annan ändring ägt run än att priset för klass nr 4 blifvit något sänkt. En jämförelse med de papperspris, som betalades under tiden närmast före den nya förordningens trädande i kraft, gifver vid handen, att en afsevärd höjning skett beträffande papper af bästa slaget, men att priset å papper af klass nr 2, hvilken sort i ämbetsverken mest användes, är blott obetydligt dyrare än de däremot förut svarande papperssorterna nr 00 och 000.

Den nya förordningen torde fördenskull knappast i någon större grad hafva verkat till höjning i statsverkets utgifter för vanligt skrifpapper; utan lärer denna höjning hafva betingats af dels den stegring i papperspriset, som under senare tid inträdt oberoende af normalpappersförordningen, hvilket belyses särskildt däraf, att papperskostnaden år 1907 ökades med 13,000 kronor, och dels ökad åtgång. Denna torde dock icke under de senaste åren hafva stigit i samma mån som göromålen, då nämligen dels de föreskrifter i fråga om affattandet af utlåtanden, skrivelser m. m. i ämbetsärenden, som meddelades genom nådiga kungörelsen den 22 mars 1907, medfört minskning i pappersåtgången, särskildt i följd af den enligt nämnda kungörelses anvisning mer och mer i ämbetsverken antagna sed, att kortare utlåtanden och dylikt tecknas å själfva akten och ej å särskildt ark, dels ock större sparsamhet med papper numera i allt större utsträckning iakttages på så sätt, att halfark användes, där så lämpligen kan ske. Emellertid torde det ej kunna anses olämpligt att, såsom advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge ifrågasatt, en uttrycklig föreskrift i sistnämnda afseende utfärdas.

I fråga om det papper, som skall användas till visst blankettryck, hafva, på sätt nedan närmare omförmäles, redan ändrade föreskrifter meddelats.

Beträffande *öfriga skrifmaterialer* än papper har, såsom ofvan omnämnts, fråga väckts dels därom, att aftal om leverans af dylika materialier till de i hufvudstaden förlagda ämbetsverk skulle med lämplig firma upprättas, dels ock att dessa materialier skulle redovisas på samma sätt, som är föreskrifvet rörande papper. Med afseende å den stora mängden af de olika sorter af pennor, kuverter och dylikt, som användas i de särskilda verken, synes ett sådant leveransaftal knappast kunna blifva ändamålsenligt. Och en föreskrift, att de stålpennor, blyertspennor, kuverter m. m., som af tjänstemännen uttagas från ämbetsverkets förråd,

Kostnaden
för öfriga
skrifmate-
rialier.

skulle af dem kvitteras, torde föranleda till alltför stor omständlighet utan att blifva af någon betydelse ur sparsamhetssynpunkt.

Hvad särskildt kuverter torde kanske i vissa fall, helst där det gäller försändelser mellan olika verk i samma stad, kunna utan olägenhet användas billigare sådana, än som nu sker. I någon mån synes därför besparing kunna åstadkommas genom en föreskrift, att i ämbetsverken ej må användas kuverter af dyrbarare slag än som kan anses erforderligt med afseende å försändelsens beskaffenhet.

Vidare synes det önskligt att i expensmedelsräkningarna kostnaden för »öfriga skrifmaterialier», som nu i allmänhet föres tillsammans med utgiften för papper, särskiljes från denna.

Hvad beträffar skrif- och räknemaskiner komma dessa, som torde vara att hänföra till inventarier, att blifva föremål för yttrande i sammanhang med utgiftsgruppen möbler och inventarier.

Kostnaden
för uppvärmning.

Den utgift, som näst kostnaden för papper under senare tid utvisat den långsammaste ökningen, är utgiften för *uppvärmning*, hvilken åren 1897—1899 utgjorde 13.4 procent, men åren 1908—1910 blott 10.9 procent af samtliga expenser. Växlingarna i denna utgiftspost äro naturligtvis i väsentlig grad beroende af priserna å ved och kol. Så t. ex. finner man, att kostnaderna för uppvärmning år 1910 på grund af lägre vedpriser *nedgingo* med i rundt tal 16,500 kronor, eller till omkring 135,000 kronor från 151,500 kronor år 1909. Den ökning med 90 procent, som ifrågavarande kostnad för de tre åren 1908—1910 utvisar jämförd med kostnaden för åren 1897—1899, kan dock blott till en del tillskrifvas de stigande priserna, utan lär i väsentlig mån bero äfven på den under denna tid skedda ökningen af ämbetslokalerna.

Några särskilda åtgärder för nedbringande af denna kostnad hafva vederbörande myndigheter ej haft att föreslå i vidare mån än att, såsom ofvan omförmäles, från ett håll framställts förslag om uppköpande i stor skala af ved, kol med mera för de i hufvudstaden förlagda ämbetsverken, samt att några myndigheter ifrågasatt ett allmännare införande af centraluppvärmningssystemet. Hvad det förra förslaget angår, torde de skäl, som vid frågas behandling år 1885 anfördes emot då framställda förslag i samma riktning, fortfarande äga giltighet; och beträffande centraluppvärmningen lär det med hänsyn till de dryga anläggningskostnaderna ej kunna komma i fråga att på en gång i någon större utsträckning utbyta kakelugnseldningen mot värmeledningar. En närmare undersökning om i hvilka fall ett dylikt utbyte möjligen kunde anses ur

ekonomisk synpunkt fördelaktigt, torde för öfrigt ligga utanför ramen af den nu förevarande utredningen.

Utgiften för *inbindning af böcker och handlingar*, år 1910 uppgående till 78,705 kronor 19 öre, har sedan förra århundradets slut ökats med 96 procent, hvilken ökning påtagligen beror af dels arkivens ständigt fortgående tillväxt och dels stegrade arbetspriser. De bestämmelser angående utgallring af handlingar, som under senare tiden utfärdats, torde emellertid i någon mån verka återhållande på denna utgiftsposts ökning.

Kostnaden för inbindning af böcker och handlingar.

Hvad angår länsstyrelsens i Jämtlands län förslag om föreskrift, att endast handlingar, som vore afsedda att för framtiden bevaras, skulle inbindas i skinnband och de öfriga i billigare band, torde väl detta i allmänhet redan iakttagas. Men då den omständigheten, att fråga härom väckts, synes häntyda på att å något håll en dylik föreskrift är af behovet påkallad, torde intet vara att erinra mot det framställda förslaget.

Beträffande räkningskontorets vid flottans station i Stockholm yttrande om möjligheten att i större utsträckning än som sker använda fångarbete för inbindning af böcker m. m. för statens räkning, har från fångvårdsstyrelsens arbetsbyrå meddelats, att detta icke låte sig göra. Det bokbinderiarbete, som lämpade sig för fångarna, omfattade sådan häftning och bindning af reglementen o. d. för arméns och flottans samt telegrafstyrelsens m. fl. verks räkning, som ägde rum i särskildt stor skala; och af sådana arbeten hade redan nu de fångar, som kunde härtill användas, full sysselsättning. För inbindning af räkningshandlingar, registratur o. d., som vanligen kräfde större skyndsamhet, syntes för öfrigt fångarbetet ej lämpa sig.

Utgiftsposten *inköp af böcker*, som under senaste decenniet stigit med 98 procent och år 1910 uppgick till 23,020 kronor 54 öre, har, då det vid föregående tillfällen gällt att vidtaga åtgärder för expenskostnadernas nedbringande, varit föremål för särskild uppmärksamhet. Med afseende å den ringa andel i hela expenskostnaden denna post, hvori vanligen äfven inräknas utgiften för prenumeration å tidningar, representerar (för närvarande omkring 1.5 procent) kunna de föreskrifter i fråga om anskaffande af statskalendrar o. d., för hvilka ofvan redogjorts, ej hafva haft någon mera afsevärd betydelse ur besparingssynpunkt; och anledning att vidtaga ytterligare begränsningar i ämbetsverkens rätt att anskaffa kalendrar och tidningar torde ej föreligga. Å andra sidan synes det ej vara lämpligt att upphäfvä dessa inskränkande bestäm-

Kostnaden för inköp af böcker.

meler. Där dessa i något fall kunna förorsaka olägenheter, såsom kommerskollegium antydt, står ju alltid utvägen öppen för vederbörande verk att genom särskild underdånig framställning för speciellt fall utverka ändring i föreskrifterna.

Hvad särskildt länsstyrelserna angår, är deras rätt att inköpa böcker begränsad till visst belopp för år. Detta belopp var enligt nådigt bref den 16 november 1889 bestämdt till 50 kronor för hvarje länsstyrelse, men blef genom nådigt bref den 15 mars 1907 höjdt till 100 kronor. Någon ändring härutinnan har ej nu ifrågasatts.

Då det emellertid kan vara af intresse att få kostnaden för prenumeration å tidningar i expensmedelsräkningarna angifven skild från kostnaden för bokinköp, synes i dessa räkningar ifrågavarande utgifter böra redovisas under två särskilda rubriker, dels *inköp af böcker och kartor*, dels ock *prenumeration å tidningar*.

Kostnaden
för renskrif-
ning.

Utgiftsposten *renskrifning* har under senaste tioårsperiod ungefär fördubblats och uppgick år 1910 till 69,808 kronor 59 öre. Det är emellertid blott vissa myndigheter, som äga att för denna utgift anlita expensmedlen. I sammanhang med den löneroglering för landsstaten, som ägde rum år 1878, blef nämligen genom nådiga brefvet den 31 maj samma år förklaradt, att den efter 1879 års ingång vid länsstyrelsernas kansli och kontor ifrågakommande kostnad för sådan utgående expedition, hvarför lösen icke af vederbörande uppbäres, såsom för renskrifning, tryckning af blanketter till utslag och dylikt, må enligt behörigen granskade räkningar, som innefatta tydlig uppgift å grunden, hvarefter ersättningen beräknas, anordnas och utgå från sjätte hufvudtitelns förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. Liknande föreskrift blef genom nådigt bref den 28 maj 1880, i sammanhang med fastställande af ny aflöningsstat för öfverståhållareämbetets kansli, meddelad beträffande den efter nya organisationens inträdande vid nämnda kansli ifrågakommande kostnad för renskrifning af sådan utgående expedition, hvarför lösen icke af vederbörande uppbäres. Härjämte har, såsom ofvan erinrats, numera medgifvits, att från och med år 1910 tredje hufvudtitelns expensanslag må användas för bestridande af renskrifningskostnad.

Vid den nu gjorda undersökningen har emellertid utrönt, att, jämte det i ett och annat enstaka fall mindre utgifter för renskrifning äfven hos andra ämbetsverk påförts expensanslaget, två myndigheter, nämligen nedre justitierevisionen och landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition, regelbundet disponerat expensanslaget för renskrifningskostnad.

Hvad nedre justitierevisionen beträffar har enligt gällande föreskrifter den hufvudsakliga renskrifningskostnaden, nämligen för utskrift af parternas expeditioner, hittills betridts af vederbörande protokollsekreterare, som i stället af staten uppburit ersättning i form af renskrifningspenningar. Den renskrifning, som bekostats af expensmedlen med årligt belopp af omkring 1,200 till 2,500 kronor, har afsett utskrifning af föredragningslistor och annan dylik, å registratorskontoret verkställd renskrifning, som det ej ålegat någon särskild tjänsteman att bekosta och för hvars bestridande något annat anslag ej varit att tillgå. I den numera för nedre justitierevisionen fastställda, från med år 1912 gällande nya aflöningsstaten har emellertid upptagits dels fast aflöning åt 12 skrifbiträden, dels ock ett särskildt anslag för, bland annat, tillfälliga skrifbiträden, hvadan expensanslaget ej vidare kommer att belastas med någon utgift för renskrifning för nämnda myndighets behof.

Landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition erhöi, såsom ofvan omförmäles, först år 1891 andel i det å fjärde hufvudtiteln uppförda expensanslag. Förut bestredos dess expenser jämte renskrifningskostnaden från det åt expeditionen anvisade bestämda anslaget. Då emellertid från och med nyssnämnda år något anslag, hvarifrån renskrifningskostnad kunnat utgå, ej varit för expeditionen uppfördt, hafva expensmedlen, såsom ock vid genomförandet af nyssberörda ändring i expeditionens anslag torde hafva afsetts, anlåtats äfven för renskrifningsändamål. Emellertid synes nu uttryckligt medgifvande böra lämnas kommandoexpeditionen att för renskrifningskostnad använda expensanslaget, så vida det ej skulle finnas lämpligare att hädanefter låta denna kostnad gäldas af landtförsvarsdepartementets bestämda anslag, som i sådant fall torde böra med erforderligt belopp höjas. Kostnaden för ifrågavarande renskrifning har under de senaste åren uppgått till omkring 1,100 kronor.

I de från domänstyrelsen inkomna uppgifter hafva vissa belopp, växlande mellan 500 och 1,000 kronor, upptagits under rubriken »renskrifning». Enligt hvad ämbetsverket meddelat, afse dessa kostnader hufvudsakligen kopiering af byggnads- och vattenafledningsritningar för kronans jordbruksdomäner. De synas på grund häraf ej vara att hänföra till rubriken renskrifning, utan till »diverse utgifter».

Det torde möjligen kunna ifrågasättas, huruvida ej länsstyrelsernas och öfverståhållareämbetets rätt att för renskrifningskostnad — hvilken ju eljest i allmänhet bestrides af bestämda anslag — anlita förslagsanslaget till expenser m. m. bör upphöra. Då emellertid frågan om anställande af fasta skrifbiträden antagligen kommer att snart beröra

äfven nu ifrågavarande myndigheter, och därvid dels aflöning åt fasta skrifbiträden torde komma att å länsstyrelsernas och öfverståthållare-ämbetets stat uppföras och dels medel anvisas till tillfälliga skrifbiträden, torde för närvarande skäl ej föreligga att vidtaga någon ändring i gällande föreskrifter om ifrågavarande renskrifningskostnad.

Emellertid synes det, med afseende å hvad vid förevarande undersökning förekommit, önskligt att föreskrift meddelas därom, att expensanlagen ej må, utom i de fall där sådant blifvit uttryckligen medgifvet, användas till bestridande af kostnad för renskrifning.

Kostnaden
för renhåll-
ning och
städning.

Utgifterna för *renhållning och städning*, som år 1910 utgjorde 97,744 kronor 92 öre, motsvarande 7 procent af samtliga expenser, hafva under senaste tioårsperiod vuxit med 138 procent och alltså ökats hastigare än expenserna i deras helhet. Ökningen torde vara att hufvudsakligen tillskrifva de förhöjda arbetspriserna samt ämbetslokalernas tillväxt, och sannolikt i någon mån äfven den omständigheten att, där ej annat är särskildt aftaladt, städningsskyldighet ej numera anses åligga ämbetsverkens vaktbetjäning. Af ifrågavarande utgift belöper sig inemot hälften (år 1910 43,800 kronor) på flottans stationer och varf, medan t. ex. för samtliga länsstyrelser kostnaden utgjort omkring 16 procent af hela summan (år 1910 16,400 kronor).

Några förslag till kostnadens nedbringande hafva ej framställts i vidare mån än att från ett håll ifrågasatts, att bestyret med renhållning och städning skulle beträffande de i hufvudstaden förlagda ämbetsverken utlämnas på gemensam entreprenad, och från en länsstyrelse, att visst belopp för dessa bestyr skulle efter verkställd utredning för hvarje länsstyrelse anslås. Det förra förslaget synes emellertid svårligen kunna på ett ändamålsenligt sätt genomföras; och hvad länsstyrelserna angår är frågan om städning och renhållning af deras lokaler för närvarande i annat sammanhang beroende på utredning.

Kostnaden
för lyshåll-
ning.

I samma proportion som sistnämnda kostnader hafva utgifterna för *lyshållning* stigit. Dessa utgjorde år 1899 32,502 kronor 51 öre och år 1910 73,136 kronor 80 öre, motsvarande omkring 5 1/2 procent af samtliga expenser. Den starka stegringen torde i främsta rummet bero dels af att de ökade göromålen föranledt ökad arbetstid å tjänsterummen under den mörka tiden af dygnet, dels ock af införandet af den elektriska belysningen, som, oaktadt sin prisbillighet i förhållande till ljusstyrkan, dock medför högre kostnad på den grund att vida rikligare belysning än förut användes. Af denna utgiftspost belöper sig

mer än två tredjedelar, år 1899 21,500 kronor och år 1910 44,000 kronor, på flottans stationer och varf. För öfriga här ifrågavarande verk och inrättningar är alltså denna utgift ej af synnerligen stor betydelse och uppgick år 1910 till 27,675 kronor, omkring 2 procent af samtliga expenser.

I fråga om denna utgiftspost har intet förslag från de hörda myndigheterna afgifvits.

Den föreliggande utredningen rörande statsverkets expenser torde framför allt hafva ådagalagt önskvärdheten af att besparing må kunna vinnas i *tryckningskostnaderna*, hvilka utgöra såväl den ojämförligt största posten bland dessa expenser som ock den utgiftspost, som, fränsedt de jämförelsevis mindre betydande kostnaderna för telefon samt för möbler och inventarier, utvisat den snabbaste ökningen.

Kostnaden
för tryck-
ning.

I betraktande häraf synes det först och främst önskligt, att dessa kostnader särskiljas från öfriga expenser, så att man direkt ur rikshufvudboken kan år för år vinna kännedom om deras belopp. För sådant ändamål synes det lämpligast, att ett särskildt anslag till tryckningskostnader utbrytes från hvar och ett af de olika hufvudtitlarnas expensanslag, och att dessa nya anslag från och med år 1913 i rikstaten uppföras såsom förslagsanslag med belopp, som den gångna tidens erfarenhet angifvit såsom behöfliga.

Hvad härefter angår frågan om åtgärder i syfte att söka nedbringa tryckningskostnadernas höga belopp, torde här först böra erinras därom, att denna fråga, i hvad den rör kostnaderna för de statistiska publikationerna, nyligen varit föremål för behandling af den s. k. statistiska kommittén.

I sitt den 7 september 1910 afgifna betänkande har denna kommitté erinrat, att de nuvarande utgifterna för tryckning och häftning för serien Bidrag till Sveriges officiella statistik icke torde kunna beräknas till lägre belopp än 110,000 kronor, och att dessa kostnader på tjugufem år mer än fördubblats, ehuru under tiden endast en ny littera i serien tillkommit. Denna ansenliga stigning berodde endast till en mindre del på ökning af de statistiska berättelsernas omfång, den förnämsta orsaken till densamma vore att söka i arbetsprisernas stegring.

Kommittén har vidare framhållit, hurusom, på sätt chefen för statistiska centralbyrån i sitt förutnämnda utlåtande den 18 november 1885 erinrat, tre olika utvägar kunde ifrågakomma för åstadkommande af besparing i kostnaderna för det officiella statistiska trycket, nämligen dels minskning af berättelsernas volym, dels minskade arbets- och

materialkostnader, dels slutligen minskning af upplagornas storlek. Den förstnämnda utvägen, att minska berättelsernas omfång, vore uppenbarligen den utan jämförelse kraftigast verkande. Med de för hvarje år allt större kraf, som ställdes på den officiella statistiken i fråga om fullständighet och detaljrikedom, kunde emellertid endast undantagsvis en inskränkning i statistikens nuvarande omfång genomföras; och där en sådan inskränkning vore möjlig utan större olägenheter, såsom beträffande Kungl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelser, de befolkningsstatistiska årsberättelserna och sjöfartsstatistiken, hade kommittén på vederbörliga ställen därom framställt förslag. Den andra utvägen vore att söka i nedbringande af arbets- och materialkostnaderna. I fråga om papperet för själfva de publikationer, om hvilka närmast vore fråga, kunde visserligen ingen besparing ske, alldenstund genom nådiga förordningen den 12 juli 1907 förordnats om användande af normaltryckpapper för dylika publikationer och en ändring i denna bestämmelse icke torde vara lämplig. Däremot skulle i fråga om papperet för blanketter till statistiska uppgifter en väsentlig besparing kunna åstadkommas, därest det i nyssnämnda förordning meddelade stadgandet om användande af normalpapper af klass nummer 3 för blanketter till statistiska uppgifter blefve upphäfdt. Detta ville kommittén för sin del lifligt förorda. Hvad sättnings-, trycknings- och häftningskostnaderna anginge, erinrade kommittén, att beträffande tryckningen af flertalet statistiska publikationer skedde för närvarande med Kungl. Maj:ts tillstånd uppgörelse under hand. Då man naturligtvis kunde utgå ifrån, att de olika ämbetsverken härvid betingade sig de billigaste pris, som på sådant sätt kunde erhållas, syntes ett nedbringande af dessa kostnader icke tänkbart utan att entreprenad anställdes. Häremot kunde likväl mycket tungt vägande invändningar göras. Därest entreprenad utlystes, kunde en publikations tryckning komma att det ena året omhänderhafvas af ett, det andra året af ett annat tryckeri. Emellertid vore de flesta statistiska årsberättelserna af den beskaffenhet, att tabellstommarna kunde hållas stående från år till år, så att den årliga nysättningen kunde inskränkas till att endast införa nya siffror i de gamla stommarna. Härigenom vunnes dels en betydligt snabbare publikation, dels besparing i kostnaderna, alldenstund det synnerligen dyrbara »uppbbyggandet» af tabellerna bortfölle. För att entreprenad å det statistiska trycket i allmänhet skulle med fördel kunna anställas, erfordrades sålunda, att entreprenaden finge omfatta ett stort antal årgångar. Till följd af de täta förändringarna, som arbetspriserna underginge, torde emellertid en sådan entreprenad kunna komma till stånd endast där-

igenom, att tryckerierna satte priserna så högt, att de kunde vara skyddade med hänsyn till den stegring af arbetspriserna, som kunde komma att inträda under entreprenadtiden. Att i allmänhet anställa entreprenad å det statistiska trycket skulle därför enligt kommitténs åsikt snarare medföra en stegring än en minskning af kostnaderna. Detta gällde dock endast i allmänhet. Beträffande sådana publikationer, som icke utkomme årligen och som därför icke lämpligen hölles stående, samt sådana publikationer, hvilka på grund af sin beskaffenhet vare sig måste eller utan olägenhet kunde årligen nysättas, ställde sig saken väsentligt annorlunda. Här syntes med fördel entreprenad kunna anställas. Framför allt torde emellertid entreprenad vara fördelaktig i fråga om större blankettleveranser, särskildt med hänsyn därtill, att dessa i allmänhet kunde utan olägenhet anförtros åt tryckerier i landsorten, där arbetspriserna ställde sig väsentligt billigare än i hufvudstaden. Beträffande slutligen den tredje utvägen att vinna besparingar i kostnaderna för det statistiska trycket har kommittén föreslagit vissa inskränkningar i fråga om publikationernas utdelning.

Rörande sättet för kostnadernas bestridande erinrar kommittén, att dessa i allmänhet gäldas af anslagen till expenser. Endast för statistiska centralbyråns publikationer funnes på riksstaten anvisadt ett särskildt reservationsanslag, för närvarande uppgående till 17,300 kronor, hvaraf kostnaderna för såväl publikationerna som blanketter till primäruppgifter skulle bestridas. Under de senare åren hade detta belopp visat sig alldeles otillräckligt, och särskilda medel hade därför så godt som årligen måst af Kungl. Maj:t anvisas för betäckande af brist i berörda anslag. Verkliga utgifterna hade sålunda utgjort: år 1905 31,180 kronor 87 öre, år 1906 17,293 kronor 92 öre, år 1907 31,162 kronor 98 öre, år 1908 17,288 kronor 82 öre och år 1909 48,434 kronor 18 öre. Då de ifrågavarande utgifternas belopp icke kunde med någon större tillförlitlighet beräknas från år till år, hvarom de nyss anförda siffrorna tydligt vittnade, ansåge kommittén att tryckningskostnaderna för statistiska centralverket borde i enlighet med den allmänna regeln bestridas af vederbörande hufvudtitels anslag till expenser.

Hvad statistiska kommittén sålunda föreslagit i fråga om de statistiska publikationerna har redan i vissa afseenden föranledt till åtgärder från Kungl. Maj:ts sida, i det att nämligen Kungl. Maj:t dels genom nådigt bref den 29 september 1911 föreskrifvit, bland annat, att i fråga om tryckningen af sådana publikationer, som icke utkomma årligen, samt sådana, som på grund af sin beskaffenhet antingen måste eller utan olägenhet kunna årligen nysättas, äfvensom i fråga om större

leveranser af blankettryck nådiga förordningen angående statens upphandlings- och entreprenadväsende med mera den 17 november 1893 skall lända till efterrättelse, samt att i öfrigt uppgörelse under hand må träffas om tryckningen af blanketter och de statistiska publikationerna, *dels ock* genom nådig förordning samma dag vidtagit sådan ändring i ofvanberörda förordning den 12 juli 1907, att för blanketter till statistiska primäruppgifter, hvartill förut skolat användas normalpapper af klass nr 3, må från nästkommande års början användas papper af klass nr 4, för så vidt blanketterna skola för all framtid bevaras, men, där så ej är fallet, papper af beskaffenhet och format, som af vederbörande myndighet finnes för ändamålet lämpligt.

De önskemål i fråga om nedbringande af kostnaden för papperet till vissa blanketter, som af några myndigheter framhållits, hafva således redan blifvit tillgodosedda.

Men äfven i kostnaderna för själfva tryckningen af blanketter torde i vissa fall afsevärd besparing kunna åstadkommas. En sådan kan utan allt tvifvel vinnas om, såsom åtskilliga länsstyrelser föreslagit, det för länsstyrelserna behöfliga blankettryck skulle komma att genom central myndighet anskaffas gemensamt för hela riket. Då upplagens storlek har väsentlig betydelse för priset på blanketter — så t. ex. skulle enligt uppgift i visst fall priset allt efter som upplagan vore större eller mindre kunna växla mellan 15 och 25 kronor per ris — skulle med afseende å det betydande antal blanketter, som hos länsstyrelserna användes, en icke ringa besparing i tryckningskostnad vara att förvänta af en dylik anordning, om också denna ej torde lämpa sig för *alla* hos länsstyrelserna använda formulär och blanketter, utan böra inskränkas till dem, hvilkas lydelse är genom allmän författning fastställd eller för hvilka eljest utan olägenhet gemensam lydelse kan bestämmas. Sedan det efter länsstyrelsernas hörande blifvit bestämdt, hvilka blanketter, som sålunda skulle tryckas för gemensam räkning, borde det tillkomma den centrala myndighet eller den tjänsteman, som finge uppdraget sig anförtrodt, att efter utlyst entreprenad, helst begränsad, träffa aftal med tryckeri om blanketternas tryckning och distribuering till länsstyrelserna. Den förnämsta svårigheten härvid torde blifva att erhålla garanti för att länsstyrelsernas rekvisitioner må kunna utan tidsutdräkt effektueras. Med ledning af uppgifter, som inhämtas från länsstyrelserna, bör emellertid storleken af de upplagor, som ständigt böra finnas på lager, något så när kunna beräknas. En annan fråga, som härvid bör tagas under öfvervägande, är om

vederbörande läns och stads namn bör å blanketterna tryckas, hvilket ju måste något fördyra priset, men måhända likväl kan finnas önskligt.

På grund af hvad sålunda anförts synes alltså en närmare utredning om, i hvad mån och på hvad sätt de för länsstyrelserna behöfliga blanketter kunna lämpligen gemensamt tryckas, böra komma till stånd.

I hvad mån dylikt gemensamt tryckande af blanketter kan, såsom räkenskapskontoret vid flottans station i Stockholm ifrågasatt, lämpligen ske för marinens räkning, torde det böra öfverlämnas åt marinförvaltningen att tillse.

En sannolikt ännu mera effektiv åtgärd till förminskande af länsstyrelsernas tryckningskostnader vore emellertid om, på sätt flera länsstyrelser föreslagit, länskungörelsernas omfång kunde inskränkas genom uteslutande af vissa förteckningar och tillkännagifvanden. Ett bedömande af frågan, i hvad mån ett dylikt uteslutande kan äga rum, förutsätter emellertid inhämtande af yttranden från vederbörande myndigheter i sådan omfattning att detta ej i samband med föreliggande utredning kunnat ske. Så är särskildt förhållandet med förslaget om upphörande af lagfartsförteckningarnas kungörande, hvilket förutsätter en ändring af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom, som föreskrifver att de till Kungl. Maj:ts befallningshafvande insända förteckningar å beviljade lagfarter skola genom tryck kungöras så som med bemälda myndighets kungörelser vanligen förfares. I denna fråga synas lämpligen rikets hofrätter böra anmodas att, sedan tillfälle lämnats vederbörande häradshöfdingar och rådstufvurätter att yttra sig, inkomma med utlåtande. Hvad angår de i länskungörelserna intagna efterlysningarna af brottslingar och uteblifna värnpliktiga, hvilka tillkännagifvanden af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län beräknats för närvarande medföra en sammanlagd årlig kostnad af omkring 50,000 kronor, torde från samtliga länsstyrelser och öfverståthållareämbetet, samt i fråga om de värnpliktiga från vederbörande militära myndigheter, böra infor dras yttranden öfver förslaget om dessa kungörelser öfverflyttande till en central publikation. Och äfven öfver de framställda förslagen rörande väguppskattningsinstrumenten, inskrifningsrevisionernas beslut m. m. lära, i den mån de anses förtjäna afseende, vederbörande fackmyndigheters mening böra inhämtas.

Den omständighet, som jämte tillväxten af publikationernas omfång mest bidragit till tryckningskostnadernas stegring, är emellertid ökningen af tryckeriernas pristariffer; och några åtgärder för att vinna nedsättning i dessa torde ej kunna vidtagas i vidare mån än att, såsom af statistiska kommittén framhållits, entreprenad i lämplig utsträckning

användes; och torde i sådant afseende de bestämmelser, som enligt ofvannämnda nådiga bref den 29 september 1911 meddelats i fråga om de statistiska publikationerna, lämpligen kunna utsträckas till att gälla äfven annat tryck, som sker för statens räkning.

Men en annan fråga är, om den kontroll och granskning af tryckeriräkningarna, som måste föregå hvarje utbetalning, för närvarande kan allestädes anses tillfredsställande. Denna granskning torde, såsom registratorn i jordbruksdepartementet framhållit, ofta inskränka sig till en nedsummering af de debiterade posterna; och man torde också under nuvarande förhållanden svårigen kunna förvänta att, frånsedt de ämbetsverk, där tryckning af statistiska o. d. publikationer ingår såsom ett hufvudsakligt moment i deras åligganden, de tjänstemän, som hafva dylik granskning sig anförtrodd, skola kunna med nödig sakkännedom ingå i detaljerad pröfning af de grunder, efter hvilka debiteringen skett, och det sätt, hvarpå dessa grunder i de speciella fallen tillämpats, då nämligen detta måste förutsätta så väl sakkunskap i fråga om tryckeriarbeten som noggrann kännedom om huru i de särskilda fallen tryckningsarbetet fortgått med i korrekturen mot manuskripten företagna ändringar, öfvertidsarbete och dylikt. Ehuru särskild anledning ej föreligger till det antagande, att öfverdebiteringar ägt rum, lär det väl ej kunna förnekas, att frånvaron af sakkunnig kontroll i vissa fall kunnat fresta till ett uppskörtande af statsverket i förevarande afseende, hvarjämte ju rent ofrivilliga misstag kunna föreligga. Det vore därför utan tvifvel synnerligen önskvärdt, om granskningen af tryckeriräkningar, som ingifvas till statsmyndigheter i hufvudstaden, kunde anförtros åt någon på detta område fullt sakkunnig person, som ägde vana att t. ex. bedöma hvilken kostnad i korrektur vidtagna ändringar böra betinga o. d. Då ett sådant uppdrag torde böra utföras under tjänstemannaansvar, synes det kunna ifrågasättas, om ej en särskild tjänstebefattning med lämpligt arvode borde för ändamålet inrättas.

Då emellertid de af expensanslagen bestridda tryckningskostnaderna utgöra allenast en del af statsverkets utgifter af ifrågavarande slag, i det att ännu större kostnader föranledas af riksdagstrycket och kommittétryck, synes frågan måhända böra gifvas större räckvidd än här ofvan ifrågasatts. För de af Kungl. Maj:t tillsatta kommittéer vore det utan tvifvel synnerligen önskligt att kunna erhålla biträde af en fackman vid tryckeriräkningars granskning; och under förutsättning att så skulle vara förhållandet äfven i fråga om Riksdagens tryckeriafdelning, kunde ofvanberörda uppdrag utsträckas till att omfatta allt tryck, som i hufvudstaden verkställs för statsverkets räkning. I sådant fall synes emel-

lertid uppdraget böra icke blott afse granskning af räkningar; utan, då ifrågavarande person vid denna granskning blefve i tillfälle att med hvarandra jämföra de särskilda tryckeriernas debiteringar och det sätt, hvarpå arbetet å de olika hållen utförts, borde i hans hand läggas äfven uppgörandet af aftal om arbetets utförande samt tryckets fördelning å de särskilda tryckerierna, hvarigenom en för statsverket förmanlig täflan mellan dessa kunde komma till stånd äfven utan tillämpning af entreprenadsystemet. Befattningen blefve visserligen härigenom så ansvarsfull och kräfvande, att måhända högre aflöning än vanliga tjänstemannalöner torde behöfva däråt anslås. Men om, såsom det finnes anledning att antaga, genom en dylik anordning väsentlig besparing i tryckningskostnad kunde uppstå, torde ur nämnda synpunkt hinder för förslaget genomförande ej böra möta.

En ännu starkare stegring än tryckningskostnaderna utvisa utgifterna för *inköp och underhåll af möbler och inventarier*, hvilka enligt ofvan intagna tabell sedan 1800-talets slut ökats med 249 procent. Läger man årssiffrorna för 1899 och 1910, resp. 20,651 kronor 83 öre och 61,222 kronor 53 öre, till grund för beräkningen, utvisa dessa en tredubbling af kostnaden. Emellertid är denna ökning, som härflyter af de under senare tiden skedda omregleringar och flyttningar af åtskilliga ämbetsverk med däraf förorsakad nyanskaffning af möbler och inventarier, korkmattor m. m., att anse såsom af tillfällig natur; och sedan ämbetsverkens omreglering blifvit genomförd och deras lokalfråga ordnad, kommer naturligtvis denna utgiftspost att återtaga normalare dimensioner.

Kostnaden för inköp och underhåll af möbler och inventarier.

I 1842 års formulär för expensmedelsräkningarna upptages ifrågavarande post under rubriken »underhåll af möbler och inventarier». Af de i ärendet inkomna handlingarna inhämtas emellertid, att, med undantag för länsstyrelserna, för hvilka möbelanskaffningen bestrides från det till öfverintendentsämbetets disposition ställda anslaget till byggnader och reparationer, vederbörande myndigheter vid förefallande behof i ganska stor utsträckning användt expensanslagen till nyanskaffning af möbler och inventarier, utan att särskildt medgifvande af Kungl. Maj:ts ansetts behöfligt, äfven där fråga varit om större, af flyttningar och lokalers utvidgning föranledda inköp.¹⁾ Endast undantagsvis har af vissa myndigheter dylikt tillstånd ansetts erforderligt, såsom t. ex. då riksarkivarien enligt nådigt bref den 9 april 1908 bemyndigades att inköpa

¹⁾ I vissa fall af sistnämnda art hafva emellertid genom särskilda nådiga beslut medel anvisats från annat håll, t. ex. från vederbörande hufvudtitels allmänna besparingar.

en elektrisk dammsugare för 577 kronor, och då statistiska centralbyrån jämlikt nådiga bref den 8 maj 1908 och den 14 maj 1909 medgafs rätt att inköpa en dammsugare för 550 kronor och en additionsmaskin för 1,200 kronor. Härvid bör emellertid beträffande statistiska centralbyrån anmärkas, att detta ämbetsverk enligt nådigt bref den 23 maj 1879 ej må utan särskildt nådigt medgifvande af expensanslaget använda mer än 3,000 kronor för år.

Hvad särskildt angår skrif- och räknemaskiner hafva ämbetsverken i allmänhet själfva beslutit om inköp däraf, utom länsstyrelserna, som hittills vid dylikt anskaffande nästan undantagslöst inhämtat Kungl. Maj:ts tillstånd. Emellertid har Kungl. Maj:t numera jämlikt nådigt bref den 14 sistlidne juli bemyndigat länsstyrelserna att till anskaffande af skrifmaskiner, duplikatorer, mimeografer och dylika apparater jämte tillbehör emot redovisningsskyldighet använda det å sjätte hufvudtiteln uppförda anslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. under villkor,

att ej hos någon af länsstyrelserna må, utan att sådant särskildt af Kungl. Maj:t medgifvits, samtidigt finnas flera dylika maskiner än högst två skrifmaskiner och en apparat för mångfaldigande af skrift;

att beslut om anskaffande af maskin skall meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande på föredragning af vederbörande afdelningschef, hvarvid skall föras protokoll, innehållande utredning angående behovet af maskinen, särskildt med hänsyn till förut hos länsstyrelsen befintlig materiel af ifrågavarande slag, och skall utdrag af protokollet sedermera biläggas vederbörande anordningsakt;

att, sedan beslut om anskaffande af maskin blifvit af Kungl. Maj:ts befallningshafvande sålunda fattadt, beslutet skall anmälas hos statskontoret, som har att med vederbörande leverantörer på förmånligaste villkor träffa aftal om leverans af erforderlig maskin, dock att, därest priset för någon maskin af ifrågavarande slag skulle öfverstiga 500 kronor, frågan om inköp af sådan maskin skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning; samt

att, sedan maskinen blifvit till länsstyrelsen levererad, Kungl. Maj:ts befallningshafvande har att från ofvannämnda anslag till leverantören utanordna aftalad likvid för maskinen.

Hvad nu först beträffar frågan om anskaffande af möbler och inventarier för andra ämbetsverk än länsstyrelserna, torde det med fog kunna ifrågasättas, om en obegränsad rätt i dylikt afseende bör vederbörande tillkomma. Det synes ej vara uteslutet att, om t. ex. fråga om anskaffning af föremål, hvars pris öfverstiger en viss summa, förslagsvis 500 kronor, eller om möblerande eller inredning af nya lokaler

måste underställas Kungl. Maj:ts afgörande, en omsorgsfullare pröfning af kostnadsfrågan skulle redan hos vederbörande ämbetsverk komma till stånd. Om en föreskrift i sådan riktning blefve meddelad, skulle alltså anskaffning t. ex. af dyrbarare räknemaskiner (additionsmaskiner) hänskjutas till Kungl. Maj:ts pröfning, men om inköp af de billigare räknemaskinerna (hufvudsakligen afsedda för multiplikation och division) samt skrifmaskiner skulle ämbetsverken äga att själfva besluta. Hvad särskildt sistnämnda maskiner angår skulle måhända det uppdrag, som lämnats statskontoret i fråga om anskaffande af skrifmaskiner åt länsstyrelserna, lämpligen kunna utsträckas till att afse äfven andra myndigheter, hvarigenom kanske större rabatt kunde betingas. Om i något fall maskin af annan sort än den eller de, hvarom leveransafstal träffats, skulle för viss myndighet vara önskvärd, kunde ju särskildt medgifvande hos Kungl. Maj:t inhämtas.

Den utgiftspost, som under senaste tioårsperiod undergått den starkaste ökningen är kostnaden för *telefon och telegram*, som sedan slutet af 1890-talet mer än tiodubblats, nämligen från 6,381 kronor 33 öre år 1899 till 69,500 kronor 20 öre år 1910. Den förnämsta anledningen härtill är att kronofogdar och länsmän enligt nådiga kungörelsen den 17 juni 1904 erhöilo statsbidrag till sina telefonafgifter, hvadan det i främsta rummet är de hos länsstyrelserna afförda kostnader af ifrågasvarande slag, som utvisa så stor tillväxt, då nämligen dessa, som utgjorde år 1899 2,881 kronor 46 öre och år 1903 9,917 kronor 19 öre, uppgått till, år 1906 31,410 kronor 10 öre, år 1907 33,627 kronor 67 öre, år 1908 37,133 kronor 44 öre, år 1909 58,948 kronor 18 öre och år 1910 47,909 kronor 49 öre. Att kostnaderna år 1909 voro omkring 11,000 kronor högre än 1910, var påtagligen en följd af den s. k. storstrejken.

Men äfven om man bortser från landsstaten, hafva ifrågasvarande kostnader äfven för öfriga verk högst betydligt stigit, nämligen från 3,500 kronor år 1899 till omkring 22,000 kronor år 1910, hvilken ökning vittnar om den mer och mer ökade betydelse, telefonen fått för statsförvaltningen. Utsträckningen af telefonens användning är emellertid underkastad kontroll af Kungl. Maj:t, då det nämligen genom nådigt bref den 3 oktober 1903 föreskrifvits, att telefon icke må utan Kungl. Maj:ts tillstånd i statens ämbetslokal uppsättas eller eljest på bekostnad af statsmedel anordnas. Några ytterligare föreskrifter för vinnande af besparing i förevarande afseende synas därför icke vara af behovet påkallade.

Kostnaden
för telefon
och telegram.

Kostnaden
för lokalhyra.

Utgifterna för *lokalhyra* har under senaste tioårsperiod nära tredubblats och uppgick år 1910 till 41,825 kronor, hvilken utgift är sålunda fördelad:

till lokalhyra för justitiekanslersämbetet	kronor	3,500: —
” ” ” nedre justitierevisionen	”	12,500: —
” ” ” landtbruksstyrelsen	”	5,000: —
” ” ” kommerskollegium	”	15,625: —
” ” ” domänstyrelsen	”	2,800: —
” ” ” landtmäterikontoret i Stockholms län	”	2,400: —
		Kronor 41,825: —

Härjämte gäldas af expensmedel vissa i ofvanstående siffra ej ingående hyresbelopp för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och åtskilliga landtmäterikontor i länen.

I den mån ämbetsverkens lokalfråga varder löst, såsom redan skett med kommerskollegium, landtbruksstyrelsen och domänstyrelsen, hvilka detta är inflyttat i f. d. riksdagshuset, kommer denna utgiftspost att minskas eller upphöra.

Kostnaden
för diverse
utgifter.

Hvad slutligen angår de i förut intagna tabell såsom *diverse utgifter* upptagna kostnader, hafva dessa, som år 1910 utgjorde 155,947 kronor 12 öre, under senaste tio år ökats med 112 procent.

Då till denna post måste hänföras alla de expenser, som ej kunna inordnas under någon af de förut nämnda rubrikerna, torde här böra till behandling upptagas frågan, huruvida alla slag af hit hörande expenser kunna fullständigt uppräknas eller om på annat sätt fullt tydliga anvisningar kunna lämnas för afgörande i omtvistliga fall af frågan, om en utgift är af beskaffenhet att böra af expensmedel bestridas. Önskvärdheten häraf har framhållits af några utaf de nu hörda myndigheterna; och, såsom ofvan omförmäles, hafva Riksdagens revisorer i sin till 1911 års riksdag afgifna berättelse anført, att revisorererna, som trott sig finna, att från expensanslagen bestridts utgifter, hvartill tillgångar synts hafva bort på annat sätt beredas, velat ifrågasätta, huruvida icke närmare föreskrifter kunde lämpligen meddelas beträffande användandet af medel från dessa anslag.

Enligt inhämtad upplysning läser revisorerernas nyssnämnda uttalande syfta dels på under 1909 bestridda utgifter för ändringsarbeten, som vidtagits i några landtmäterikontor i länen för deras skyddande mot eldfara, dels ock å vissa anskaffningar af möbler m. m. för ämbetsverks räkning. Hvad dessa senare beträffar, synes hinder icke böra uppställas

för expensanslagens anlitande för dylikt ändamål, helst om, såsom ofvan ifrågasatts, dylika anskaffningar, där de äro af större omfattning, varda underställda Kungl. Maj:ts pröfning. Hvad åter angår sådana arbeten, som afse förändringar af själfva ämbetslokalerna, äfvensom anordnande af värme-, ventilations-, vatten- och gasledningar, torde dessa däremot icke vara af beskaffenhet att böra af expensmedel bekostas. Utgift för elektriska ringledningar åter torde, lika väl som för telefonledningar, vara att anse såsom expens. Beträffande elektriska ljusledningar kan frågan möjligen vara mera tvifvelaktig. Praxis har emellertid gått i den riktning, att kostnaden härför bestridts af expensmedel, och anmärkning häremot har ej förekommit. Dock torde härvid, när fråga är om att första gången i ett ämbetsverk anordna elektrisk belysning, Kungl. Maj:ts medgifvande böra inhämtas, hvilket ock, så vidt den föreliggande utredningen gifver vid handen, hittills alltid ägt rum. Dylik kostnad bör emellertid helt naturligt icke hänföras till rubriken diverse utgifter, utan till lyshållning. Kostnaden för anordnande af hyllor och inredning af skåp, äfven väggfasta, torde ostridigt vara af beskaffenhet att böra med expensmedel bestridas. Då sådan kostnad hör under rubriken: inventarier, skulle alltså, om ofvannämnda förslag godkännes, sådan inredning underställas Kungl. Maj:ts pröfning, där kostnaden öfverstege 500 kronor.

Äfven i andra afseenden än i fråga om förenämnda ledningar m. m. torde tvekan kunna uppstå, t. ex. rörande arfvode för biträde, som ett ämbetsverk anlitar från utomstående. Att ersättning åt stadsbud o. d., som anlitas för transport och annat kroppsarbete, är af expensutgifts natur, torde vara påtagligt. Men om uppdraget ej afser kroppsarbete, kan saken vara svårare att afgöra. Afser uppdraget ett rent intellektuellt arbete, såsom då en matematiker anlitas för verkställande af särskild fackkunskap kräfvande beräkningar, eller en jurist såsom ombud i en rättegång, bör utgiften ej gäldas af expensanslag, utan på annat sätt bestridas. Är åter fråga om t. ex. kopiering af byggnadsritningar, lärer hinder ej möta att, såsom domänstyrelsen i dylikt fall gjort, afföra utgiften å expensanslaget. Inhämtande af soliditetsupplysningar har af statskontoret bekostats från detta anslag, hvilket torde hafva varit fullt befogadt.

Måhända kunde tillräcklig anvisning i förevarande hänseende innefattas i en föreskrift därom, att arfvode för uppdrag, som kräfver intellektuellt arbete, ej må med expensmedel bestridas.

Hvad som sålunda förekommit torde emellertid gifva vid handen, att det svårligen låter sig göra att genom en allmän föreskrift exakt

angifva alla de kostnader, som äro att hänföra till expenser. Utan man torde få inskränka sig till att dels angifva de särskilda rubriker, hvarunder expenserna skola i expensmedelsräkningarna redovisas och därvid under rubriken *diverse utgifter* uppräknade de vanligast förekommande slagen af sådana, dels ock lämna särskilda föreskrifter i några afseenden, där tvekan snarast kan antagas uppstå.

Ang. expens-
medelsräk-
ningarna.

Det sätt, hvarpå här ifrågavarande verk och myndigheter redovisa sina expensmedel, företer för närvarande vissa skiljaktigheter.

Länsstyrelserna, arméförvaltningen i fråga om landtförsvarsdepartementets kansli- och kommandoexpeditioner, marinmyndigheterna samt några andra ämbetsverk, såsom Svea hofrätt, hofrätten öfver Skåne och Blekinge, riks- och landsarkiven m. fl. upptaga ej i sina redovisningar några särskilda underrubriker för expenserna i vidare mån än att länsstyrelserna särskildt redovisa utgifterna för inköp af böcker, enär, såsom ofvan nämnts, visst belopp är härför anvisadt. Öfriga myndigheter afgifva specificerade expensmedelsräkningar, men utgifternas fördelning å underrubriker sker härvid på ett ganska växlande sätt, hvilket ju finner sin förklaring däruti, att 1842 års formulär är i vissa afseenden föråldradt.

Emellertid torde nu, för vinnande af reda och likformighet, vederbörande verk och myndigheter böra åläggas att afgifva särskild expensmedelsräkning, hvilken, med afseende å hvad ofvan anförts, torde böra upptaga följande underrubriker:

- lokalhyra,
- inköp af papper,
- » » öfriga skrifmaterialier,
- » » böcker och kartor,
- prenumeration å tidningar,
- inbindning af böcker och handlingar,
- uppvärmning,
- lyshållning,
- renhållning och städning,
- inköp och underhåll af möbler och inventarier,
- telefon och telegram,
- renskrifning (där sådan gäldas af expensmedel), samt
- diverse utgifter;

hvarjämte utgifterna för *annonsering*, hvilka för en mängd ämbetsverk, bland andra länsstyrelserna, uppgå till mycket afsevärda belopp, torde böra från diverse utgifter utbrytas och upptagas under särskild rubrik.

Följande kostnader synas böra särskildt angifvas såsom tillhörande posten diverse utgifter:

- fraktkostnad,
- vattenafgifter,
- kostnad för transport af möbler, arkivalier m. m.,
- kostnad för inköp af tvål, tändstickor, nålar och dylika förbrukningsartiklar,
- kostnad för insättning och uttagning af innanfönster,
- arfvode för uppdragning af ur,
- arfvode för kopiering af ritningar o. d.,
- kostnad för mindre lagningsarbeten, såsom å lås, nycklar m. m.

Såsom framgår af förut intagna redogörelse öfver myndigheternas yttranden i föreliggande ärende, hafva vissa förslag framställts äfven i några andra afseenden än som här ofvan varit föremål för behandling.

Ang. vissa i andra afseenden framställda förslag.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands län har ifrågasatt, huruvida ej större öferskådlig het öfver expenserna skulle vinnas därigenom, att expensanslagen uppdelades i flera underafdelningar, hvar för sig upptagande särskilda grupper af utgifter å dessa anslag. En sådan uppdelning synes emellertid ej böra tillstyrkas i vidare mån än så vidt angår tryckningskostnadernas ofvanberörda utbrytande från expensanslagen. En ytterligare sönderdelning af anslagen skulle naturligen vålla ökad t arbete på alla håll, som ej synes kunna motvägas af fördelarna däraf. Om, såsom ofvan föreslagits, likformiga underrubriker föreskrifvas för alla expensmedelsräkningar, kan vid förefallande behof statistiskt material rörande de särskilda utgiftsgrupperna utan svårighet inhämtas.

Länsstyrelsens i Västernorrlands län förslag att vissa kostnader skulle från sjätte hufvudtitelns expensanslag bortflyttas och bestridas af andra myndigheter, synes ej böra till någon åtgärd föranleda, då någon besparing ej därigenom torde kunna vinnas och förslaget innebär motsatsen till förenkling.

Överbibliotekariens och riksarkivariens förslag till vissa detaljförändringar i staterna för biblioteket och riksarkivet torde ej i detta sammanhang böra till behandling upptagas.

Däremot torde åtgärd påkallas af domänstyrelsens erinran därom, att, sedan enligt riksstatens nya uppställning samtliga öfriga utgifter för domänförvaltningen upptagits bland driftkostnader för statens domäner, äfven domänstyrelsens expenser torde böra dit öfverföras och

således ej längre drabba nionde hufvudtitelns förslagsanslag till skrif-materialier och expenser, ved m. m.

Såsom af det ofvan anförda framgår, har den gjorda utredningen icke, fränset de lämnade uppslagen till möjliga besparingar i fråga om tryckningskostnaderna, utmynnat i några mera betydelsefulla förslag till åtgärder för vinnande af besparing i expensutgifter. I själfva verket torde också den rationella sparsamheten med expensmedlen svårligen kunna framalstras genom klafbindande föreskrifter, utan alltid ytterst blifva beroende af omdömesförmågan och plikt känslan hos dem, som handhafva medlen. Såsom en utväg att söka begränsa expenserna kunde det möjligen ifrågasättas, att Kungl. Maj:t skulle årligen för hvarje verk eller myndighet bestämma en viss summa, som ej finge öfverskridas utan särskildt nådigt medgifvande. Men denna utväg torde dock knappast leda till målet. Vederbörande myndigheter skulle nämligen utan tvifvel, till undvikande af förnyade underdåniga framställningar, finna sig föranlåtna att beräkna det för året behöfliga beloppet tämligen högt, hvarjämte genom en anordning af antydda art ansvaret för medlens behöriga handhafvande blefve i viss mån aflyftadt från just den myndighet, som närmast är i tillfälle att afväga behofven.

Om alltså några direkt på besparing riktade föreskrifter kunnat endast i ringa omfattning ifrågasättas, torde emellertid de föreslagna föreskrifterna dels rörande ett likformigt sätt för expensmedlens redovisning, hvilka föreskrifter tillika, så fullständigt som synts lämpligen kunna ske, angifva de olika ändamål, som från expensanslagen må tillgodoses, dels ock angående hänskjutande till Kungl. Maj:ts pröfning af vissa frågor om expensutgifter tjäna till att indirekt befrämja sparsamhet genom att underlätta och skärpa kontrollen öfver medlens användande. Den gjorda utredningen har alltså gifvit upphof till vissa förslag, syftande i den riktning, som angifves i Riksdagens ofvanberörda underdåniga skrifvelse den 31 maj 1911, hvarjämte utredningen dels utvisat, huru de olika slagen af expenser under senare tid ökats, samt de hufvudsakliga orsakerna till denna ökning, dels ock gifvit vid handen önskvärdheten af att särskilda anslag afses för tryckningskostnaderna.

Beräkning af
anslagens be-
lopp i 1913
års riksstat.

Slutligen återstår att beräkna beloppen af de anslag, som böra i 1913 års riksstat upptagas dels för tryckningskostnader, därest särskilda anslag härtill komma att i staten uppföras, dels ock för öfriga utgifter af ifrågavarande slag, hvilken beräkning torde böra ske med ledning

af hvad som under de senaste åren för dessa ändamål åtgått. Härvid torde, ehuru ofvan antydda möjligheter till vinnande af besparing äro tämligen ovissa, hänsyn därtill kunna tagas så till vida, att någon höjning af de siffror, som utmärka åtgången af expenser under de senaste åren, icke sker, oaktadt det år, beräkningen afser, eller 1913, ligger 3 år längre fram i tiden.

Under de tre sista åren hafva de från expensanslagen bestridda tryckningskostnaderna för de särskilda hufvudtitlarna uppgått till följande belopp i runda tal:

Anslagen till tryckningskostnader.

	1908	1909	1910
	kr.	kr.	kr.
Andra hufvudtiteln	126,700	89,300	108,800
Tredje " 	3,400	4,300	3,200
Fjärde " 	4,900	8,600	5,400
Femte " 	16,500	24,100	23,200
Sjätte " 	156,100	173,800	209,200
Sjunde " 	48,500	67,700	104,800
Åttonde " 	11,500	17,800	14,400
Nionde " 	17,000	24,600	31,300
Summa	384,600	410,200	500,300

Att dessa slutsummor för åren 1908, 1909 och 1910 något öfverstiga de i de förut intagna tabellerna förekommande summor å tryckningskostnader, beror däraf att i de nu angifna summorna äfven tredje hufvudtitelns tryckningskostnader medräknats. I dessa summor ingå däremot, såsom förut erinrats, icke tryckningskostnaderna för marininstaben, inspektören för flottans öfningar till sjöss, kustartilleriet, landsarkiven och landtmäterikontoren i länet, liksom ej heller kostnaden för tryckning af länens markegångstaxor. Dessa synas dock ej vara af den betydighet, att särskild hänsyn därtill behöfver tagas vid bestämmande af nu ifrågasvarande förslagsanslags belopp.

Med ledning af de föreliggande siffrorna och om, på sätt, statistiska kommittén föreslagit, statistiska centralverkets tryckningskostnader komma att från sjunde hufvudtitelns ifrågasvarande förslagsanslag bestridas, i hvilket fall en tillökning af detta med omkring 30,000 kronor synes behöfva beräknas, torde förslagsanslagen till tryckningskostnader å 1913 års riksstat icke böra beräknas lägre än

för andra hufvudtiteln	kronor	115,000: —
„ tredje „	„	4,000: —
„ fjärde „	„	7,000: —
„ femte „	„	25,000: —
„ sjätte „	„	200,000: —
„ sjunde „	„	130,000: —
„ åttonde „	„	15,000: —
„ nionde „	„	32,000: —
	Summa kronor	528,000: —

Anslagen till
skrifmateri-
alier och ex-
penser, ved
m. m.

Samtliga utgifter å expensanslagen hafva under de senaste tre åren uppgått till följande belopp, i runda tal:

	1908 kr.	1909 kr.	1910 kr.
Andra hufvudtiteln	199,900	165,800	184,600
Tredje „	115,000	126,100	157,000
Fjärde „	24,200	22,600	18,700
Femte „ (uppvärmning m. m.)	299,700	325,200	314,600
„ „ (skrifmaterialier m. m.)	97,400	131,000	123,100
Sjätte „	467,900	538,700	568,100
Sjunde „	159,100	154,100	212,800
Åttonde „	78,500	79,100	78,400
Nionde „	63,400	101,200	119,900
Summa	1,505,100	1,643,800	1,777,200

Efter afdrag för hvad som här ofvan föreslagits skola utbrytas till förslagsanslagen till tryckningskostnader samt, hvad nionde hufvudtiteln beträffar, af ett belopp utaf 20,000 kronor för domänstyrelsens expenser, hvilka synas böra till driftkostnader för domänförvaltningen öfverföras, torde expensanslagen för år 1913 kunna beräknas till följande belopp, nämligen:

för andra hufvudtiteln	kronor	65,000: —
„ tredje „	„	140,000: —
„ fjärde „	„	13,000: —
„ femte „ (till uppvärmning, belysning m. m.)	„	315,000: —
„ „ (till skrifmaterialier m. m.)	„	100,000: —
	Transport kronor	633,000: —

	Transport kronor	633,000: —
för sjätte hufvudtiteln	350,000: —
„ sjunde ”	100,000: —
„ åttonde ”	63,000: —
„ nionde ”	60,000: —
	Summa kronor	1,206,000: —

En jämförelse af dessa siffror med de i 1912 års riksstat uppförda anslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. utvisar, att det framställda förslaget, förutom utbrytandet af särskilda anslag för tryckningskostnader, innebär:

för andra hufvudtiteln	en minskning af	kronor	46,991: —
„ tredje ”	„ ökning	„	19,846: —
„ fjärde ”	„ ”	„	10: —
„ femte ”	(till uppvärmning m. m.)	en ökning af	„	15,000: —
„ ”	(till skrifmat. m. m.)	„ minskning	„	13,882: —
„ sjätte ”	en minskning	„	75,756: —
„ sjunde ”	„ ”	„	9: —
„ åttonde ”	„ ökning	„	7,905: —
„ nionde ”	„ ”	„	19,521: —

hvadan alltså, då de nya anslagen till tryckningskostnader beräknats till 528,000 kronor, förslaget i sin helhet innebär en ökning i utgiftsstaten å 453,644 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts hemställes,
att närmare utredning må verkställas om i hvad mån och på hvad sätt de för länsstyrelserna behöfliga blanketter kunna lämpligen gemensamt tryckas;

Sammanfattning af de framställda förslagen.

att åt marinförvaltningen uppdrages att tillse, i hvad mån och på hvad sätt gemensamt blankettryck vid marinen kan för vinnande af besparing anordnas;

att utredning må verkställas om möjligheten af att ur länskungörelserna utesluta förteckningarna angående beviljade lagfarter, efterlysningar af brottslingar och uteblifna värnpliktiga, väguppskattningsinstrument, inskrifningsrevisionernas beslut m. m.; samt

att det må tagas under öfvervägande, huruvida och på hvad sätt en sakkunnig granskning af tryckeriräkningar bör anordnas, samt, därest

ett dylikt uppdrag anses böra utsträckas till att afse allt tryck af större omfattning, som i hufvudstaden sker för statsverkets räkning, huruvida ej med detta uppdrag bör förenas bestyret med tryckets fördelning å de olika tryckerierna härstädes.

Vidare föreslås,

att föreskrift utfärdas därom, att vederbörande ämbetsverk och myndigheter, hvilkas expenser bestridas af de under de särskilda hufvudtitlarna å riksstaten uppförda förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. eller det å femte hufvudtiteln upptagna förslagsanslaget till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar, skola årligen afgifva expensmedelsräkningar, hvori utgifterna redovisas under följande rubriker:

lokalhyra,

inköp af papper,

„ „ *öfriga skrifmaterialier,*

„ „ *böcker och kartor,*

prenumeration å tidningar,

annonsering,

inbindning af böcker och handlingar,

uppvärmning,

lyshållning,

renhållning och städning,

inköp och underhåll af möbler och inventarier,

telefon och telegram,

renskrifning, samt

diverse utgifter, såsom fraktkostnad, vattenavgifter, kostnad för transport af möbler, arkivalier m. m., kostnad för inköp af tvål, tändstickor, nålar och dylika förbrukningsartiklar, kostnad för insättning och uttagning af innanfönster, arfvode för uppdragning af ur, arfvode för kopiering af ritningar o. d., kostnad för mindre lagningsarbeten, såsom å lås, nycklar m. m.

Ytterligare föreslås, att nådiga föreskrifter må meddelas därom, att expensanslagen icke må i andra fall än där sådant blifvit uttryckligen medgifvet användas till bestridande af kostnad för renskrifning;

att, beträffande anskaffning af möbler och inventarier, fråga om inköp af föremål till pris öfverstigande 500 kronor eller om uppsättning af möbler eller inventarier i nya eller utvidgade lokaler skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning;

att, hvad särskildt angår skrif- och räknemaskiner till värde ej

öfverstigande 500 kronor, vederbörande myndighets beslut om anskaffande af sådan maskin skall anmälas hos statskontoret, som har att med vederbörande leverantörer på förmånligaste villkor träffa aftal om leverans af erforderlig maskin;

att fråga om införande i ämbetslokal af elektrisk belysning skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning;

att kostnad för arbeten, som afse förändring af sjelfva ämbetslokalerna eller anordnande af värme-, ventilations-, gas- eller vattenledningar icke må med expensmedel bestridas;

att arvode för uppdrag, som kräfver intellektuellt arbete, ej heller må af expensmedel gäldas;

att, för vinnande af besparing i pappersåtgången, halfark skall användas, där sådant lämnar tillräckligt utrymme och det ej för omslutande af bilagor eller af annan anledning anses nödigt att begagna helark;

att för försändelser ej böra användas kuverter af dyrbarare slag än som med afseende å försändelsens art anses nödigt;

samt att endast handlingar, afsedda att förvaras och begagnas en längre tid, böra inbindas i skinnband, men andra handlingar i billigare band.

Slutligen hemställes,

att Kungl. Maj:t i den nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof, som kommer att aflåtas till 1912 års riksdag, måtte föreslå Riksdagen, att i riksstaten för år 1913 må, med de belopp här ofvan föreslagits, å de särskilda hufvudtitlarna uppföras förslagsanslag dels till tryckningskostnader, dels ock till öfriga expenser, äfvensom bland driftkostnader för statens domäner inberäknas ett belopp af 20,000 kronor för bestridande af domänstyrelsens expenser.

Stockholm den 4 november 1911.

PER SÖDERMARK.

BILAGA.

Expenserna år 1910 för nedan-

	Lokal- hyra	Inköp af papper	Inköp af böcker	Inbind- ning af böcker och hand- lingar	Tryckning af		
					blanketter m. m.	annat	
Andra hufvudtiteln.							
Justitiedepartementet	—	479	800	1,200	4,000	11,000	—
Justitiekanslersämbetet	3,500	113 09	145	125 55	44	—	—
Nedre justitierevisionen	12,500	1,713 80	1,652 28	2,125 10	1,148 23	—	—
Svea hofrätt	—	2,544 40	1,271	2,620 25	1,383 35	—	—
Göta hofrätt	—	804 45	723 39	1,108 60	387 25	139	—
Hofrätten öfver Skåne och Blekinge	—	1,216 45	974 55	897 30	380 20	—	—
Krigshofrätten	—	63 80	123 95	76 50	29 50	—	—
Summa	16,000	6,984 49	5,690 17	8,153 30	7,372 58	11,139	—
Fjärde hufvudtiteln.							
Landtförsvarsdepartementets kansliexpedition	—	1,598 88	285 50	800	4,133 49	—	—
” kommandoexpedition	—	1,480 61	446 51	230 50	1,256 35	—	—
Summa	—	3,078 99	732 01	1,030 50	5,389 84	—	—
Femte hufvudtiteln.							
Sjöförsvarsdepartementets kansliexpedition	—	484 34	179 10	339 25	—	3,290 88	—
” kommandoexpedition	—	231 75	20 55	216	798 70	344 55	—
Marinförvaltningen	—	1,466 68	1,731 78	3,768 37	4,385 28	—	—
Flottans station i Stockholm	—	14,229 79	1,701 79	2,560 45	9,237 86	—	—
” ” ” Karlskrona	—	9,132 71	1,094 28	10,265 90	5,158 15	—	—
Summa	—	25,545 22	4,727 50	17,149 97	19,579 99	3,635 43	—
Sjätte hufvudtiteln.							
Civildepartementet	—	1,840	649 82	1,951 95	1,634 46	10,222 27	—
Medicinalstyrelsen	—	1,642 32	1,221 30	2,000	3,000	8,859 38	—
Öfverståthållareämbetet	—	786 50	422	797 50	1,851 45	—	—
Kungl. Maj:ts befallningshafvande							
i Stockholms län	—	1,488 47	94 30	1,598 17	5,113 78	7,900 85	—
” Uppsala ”	—	2,154 11	164 55	1,011 05	865 82	2,000	—
” Södermanlands ”	—	1,301 10	51 85	488 25	2,023 50	2,742 82	—

nämnda verk och inrättningar.

Upp- värmning	Lys- hållning	Renhållning och städning	Telefon och telegram	Möbler och inventarier	Ren- skrifning	Diverse	Summa
637	—	995	—	158	—	4,622	23,892
622	21	360	54	499	—	215	5,702
1,500	1,122	2,098	71	1,493	2,649	1,356	29,431
2,622	210	1,390	117	2,457	—	2,343	16,961
1,570	193	410	234	437	—	1,851	7,861
1,108	125	565	60	698	—	584	6,610
521	24	401	154	15	—	204	1,614
8,582	1,697	6,221	693	5,761	2,649	11,178	92,074
871	400	924	597	1,088	—	256	10,956
668	376	744	453	697	1,166	178	7,698
1,539	776	1,668	1,050	1,786	1,166	435	18,655
538	571	755	239	108	—	449	6,957
538	—	513	298	515	96	837	4,412
2,399	2,940	3,258	3,911	6,898	—	2,991	33,752
33,012	21,926	28,887	925	1,841	134	13,094	127,551
29,198	23,535	14,944	295	2,626	70	28,996	125,317
65,688	49,073	48,360	5,671	11,989	301	46,369	297,991
1,407	961	1,896	1,946	3,455	—	6,581	32,548
1,677	700	1,428	1,863	211	—	2,800	25,404
1,469	244	1,184	495	5,602	6,155	7,588	26,596
892	475	844	1,173	559	3,926	3,251	27,317
1,109	408	533	1,540	526	2,650	1,551	14,513
1,360	290	480	1,197	—	1,244	1,550	12,730

	Lokal- hyra	Inköp af papper	Inköp af böcker	Inbind- ning af böcker och hand- lingar	Tryckning af		
					blanketter m. m.	annat	
Kungl. Maj:ts befallningshafvande							
i Östergötlands län	—	922 80	110 85	616 65	4,260 25	5,175 50	
„ Jönköpings	—	1,844 12	201 10	675 08	1,741 25	5,751 89	
„ Kronobergs	—	1,000 —	150 —	600 —	500 —	5,000 —	
„ Kalmar	—	2,515 25	81 55	854 75	3,608 27	6,202 61	
„ Gottlands	—	331 98	98 06	331 52	672 40	7,116 75	
„ Blekinge	—	992 —	113 75	461 87	1,169 50	2,854 10	
„ Kristianstads	—	— —	110 81	1,230 55	1,048 16	9,714 98	
„ Malmöhus	—	2,115 55	94 15	3,225 60	5,557 73	3,442 85	
„ Hallands	—	443 31	111 46	889 25	2,086 85	3,341 89	
„ Göteborgs och Bohus	—	2,658 —	100 —	1,664 75	1,500 —	6,762 27	
„ Älfsborgs	—	900 —	100 —	1,500 —	2,000 —	7,000 —	
„ Skaraborgs	—	1,549 82	23 60	860 82	2,793 50	3,949 41	
„ Värmlands	—	966 89	114 85	2,264 05	3,655 55	8,273 68	
„ Örebro	—	108 20	98 95	1,396 80	2,801 53	3,337 83	
„ Västmanlands	—	259 —	104 85	652 90	3,313 63	1,519 22	
„ Kopparbergs	—	1,460 28	99 70	951 50	2,545 82	6,804 02	
„ Gäfleborgs	—	192 68	100 —	1,829 03	3,043 40	7,882 97	
„ Västernorrlands	—	1,737 89	67 45	978 94	4,766 56	4,233 27	
„ Jämtlands	—	539 78	28 45	733 85	2,408 15	3,071 52	
„ Västerbottens	—	1,183 72	195 05	707 85	1,504 27	2,469 65	
„ Norrbottens	—	1,049 30	179 70	627 70	1,705 45	6,368 11	
Summa för länsstyrelserna	—	27,714 20	2,595 03	26,150 48	60,684 87	122,915 14	
Summa för sjuätte hufvudtiteln	—	31,983 02	4,888 15	30,899 88	67,170 28	141,996 79	
Sjunde hufvudtiteln.							
Finansdepartementet	—	1,137 06	854 83	1,643 80	2,000 —	12,029 17	
Kammarkollegium	—	1,169 61	187 —	1,659 85	528 75	— —	
Statskontoret	—	3,548 95	292 05	2,223 51	5,741 77	— —	
Kommerskollegium	15,625	1,339 15	948 83	3,906 50	9,494 64	63,757 57	
Kammarrätten	—	666 40	254 94	620 87	657 25	— —	
Statistiska Centralbyrån	—	156 —	51 80	247 80	572 75	— —	
Öfverintendentensämbetet	—	190 95	484 31	615 86	403 77	— —	
Summa	15,625	8,208 12	3,073 76	10,916 69	19,398 98	75,786 74	

Upp- värmning		Lys- hållning		Renhållning och städning		Telefon och telegram		Möbler och inventarier		Ren- skrifning		Diverse		S u m m a	
590	45	332	05	664	—	2,076	97	—	—	2,288	41	3,538	98	20,576	91
787	25	229	35	599	50	2,060	25	—	—	4,669	20	2,252	25	20,811	84
400	—	300	—	400	—	1,500	—	—	—	1,300	—	—	—	11,093	23
846	05	600	45	534	93	2,517	38	112	23	2,612	20	586	13	21,071	80
845	25	205	—	483	13	487	18	—	—	715	70	495	80	11,782	71
1,042	14	441	22	524	82	1,020	14	101	70	1,802	15	1,575	54	12,098	93
624	—	750	64	420	—	1,600	69	—	—	769	—	1,255	98	17,524	81
485	50	1,159	48	511	17	3,864	62	85	33	1,480	20	4,106	16	26,127	84
1,439	70	880	38	722	09	1,303	73	27	50	1,700	45	2,548	54	15,495	15
946	90	530	35	699	10	2,658	83	—	—	3,292	—	6,028	—	26,840	20
1,200	—	400	—	650	—	2,200	—	20	—	1,500	—	3,945	26	21,415	26
1,050	—	240	39	450	—	1,976	06	407	75	1,403	16	5,583	04	20,288	05
868	13	393	78	987	50	1,683	09	460	—	1,703	95	23	—	21,394	42
857	41	463	40	857	45	1,216	05	—	—	2,000	80	2,157	94	15,295	86
1,100	87	226	39	783	—	1,147	02	—	—	1,138	67	1,965	23	12,210	78
1,471	25	392	44	956	65	2,504	31	119	75	5,679	19	494	02	23,478	43
931	25	287	42	1,303	—	1,342	94	125	—	2,902	75	3,383	75	23,324	19
2,873	70	410	36	1,741	83	2,848	35	480	—	4,799	06	3,905	78	28,843	19
1,441	75	562	77	407	36	2,281	63	—	—	2,155	56	2,389	59	16,020	41
633	09	267	75	591	20	3,475	15	532	45	3,914	99	187	72	15,662	89
1,025	08	629	79	311	90	4,233	85	415	—	3,303	61	800	76	20,650	25
24,821	50	10,879	24	16,456	42	47,909	49	3,972	81	58,951	48	53,518	88	456,568	99
29,375	47	12,785	48	20,965	52	52,215	65	13,242	08	65,106	80	70,489	38	541,118	50
710	60	345	38	676	35	558	80	275	—	—	—	1,002	82	21,233	31
2,192	65	206	45	1,434	23	971	40	1,077	60	—	—	921	75	10,349	29
2,237	90	1,155	82	1,283	—	1,031	20	10,620	57	—	—	3,675	87	31,810	64
2,501	—	1,172	21	4,717	75	1,978	75	4,630	70	—	—	5,929	75	116,001	85
2,431	50	311	75	1,667	07	185	57	1,667	07	—	—	24	44	8,486	36
876	50	209	20	1,163	75	130	90	82	35	—	—	2,511	51	6,002	06
349	75	156	30	693	75	326	28	251	99	—	—	1,928	95	5,401	91
11,299	90	3,557	11	11,635	90	5,182	90	18,605	28	—	—	15,995	09	199,285	43

	Lokal- hyra	Inköp af papper	Inköp af böcker	Inbind- ning af böcker och hand- lingar	Tryckning af			
					blanketter m. m.	annat		
Åttonde hufvudtiteln.								
Ecklesiastikdepartementet	—	1,349 50	305 45	695 75	1,722 45	6,794 28		
Riksarkivet	—	148 85	—	4,893 84	5 50	—		
Biblioteket	—	1,132 01	—	—	672 —	5,249 75		
Summa	—	2,630 36	305 45	5,589 59	2,399 95	12,044 03		
Nionde hufvudtiteln.								
Jordbruksdepartementet	—	1,477 60	51 40	1,105 01	3,761 15	6,800 01		
Domänstyrelsen	2,800 —	1,586 80	654 20	1,766 50	245 10	2,533 50		
Landtmäteristyrelsen	2,400 —	1,495 66	407 90	2,093 75	2,887 85	1,196 —		
Summa	5,200 —	4,560 06	1,113 50	4,965 26	6,804 10	10,529 51		
Svensk författningssamling	—	—	—	—	—	81,711 04		
Vissa direkt från Statskontoret utbetalade be- lopp	5,000 —	—	—	—	—	31,227 93		
Summa för år 1910	41,825 —	82,940 26	23,020 54	78,705 19	128,115 62	368,070 47		

Upp- värmning		Lys- hållning		Renhållning och städning		Telefon och telegram		Möbler och inventarier		Ren- skrifning		Diverse		S u m m a	
1,751	16	546	—	2,092	08	784	80	211	15	—	—	3,258	39	19,510	51
3,324	99	760	19	1,194	63	—	—	1,408	94	—	—	1,497	43	13,234	37
2,499	91	2,757	41	1,912	28	34	70	2,593	19	—	—	1,158	75	18,010	—
7,576	06	4,063	60	5,198	99	819	—	4,213	28	—	—	5,914	57	50,754	88
989	—	355	40	942	50	911	59	940	09	—	—	396	73	17,730	48
586	—	339	20	1,266	10	1,364	—	682	70	501	50	3,577	53	17,903	13
1,965	—	488	94	1,485	90	1,590	95	4,000	95	82	80	1,610	43	21,706	18
3,540	—	1,183	54	3,694	50	3,866	54	5,623	74	584	30	5,584	74	57,339	79
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81,711	04
7,325	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46,032	93
134,926	39	73,136	80	97,744	92	69,500	20	61,222	53	69,808	59	155,947	12	1,384,963	63